

Deprem Sonrası Yersizleşme Olgusu

Diyarbakır Örneği

Editörler

Doç. Dr. Canan KOÇ
Arş.Gör. Berfin EREN
Arş.Gör. Kübra SUNA GİDER

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • Eda Altunel
Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Serüven Yayınevi

Birinci Basım / First Edition • © Nisan 2025
ISBN • 978-625-5897-05-3

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Serüven Yayınevi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Serüven Publishing.
Citation can not be shown without the source, reproduced in any
way without permission.

Serüven Yayınevi / Serüven Publishing

Adres / Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak
Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA / TÜRKİYE

Telefon / Phone: 05437675765
web: www.seruenyayinevi.com
e-mail: seruenyayinevi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume
Sertifika / Certificate No: 42488

Deprem Sonrası Yersizleşme Olgusu

Diyarbakır Örneği

Editörler

Doç. Dr. Canan KOÇ
Arş.Gör. Berfin EREN
Arş.Gör. Kübra SUNA GİDER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
1. GİRİŞ	9
2. YERSİZLEŞME OLGUSU.....	12
3. DEPREM VE YERSİZLEŞME	18
4. DİYARBAKIR’DA DEPREM SONRASI YERSİZLEŞME OLGUSU	23
4.1. Diyarbakır’ın Kentsel Gelişimi ve Depremsellik.....	23
4.2. Konteynır Kentte Yersizleşme Olgusunun Değerlendirilmesi	29
4.2.1. Önceki Yaşam Alanından Memnuniyet Düzeyinin İncelenmesi	38
4.2.2. Konteynır Kentteki Memnuniyet Düzeyinin İncelenmesi	52
5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	75
KAYNAKLAR	83

ÖNSÖZ

Türkiye’de etkin fay hatlarının bulunmasına bağlı olarak depremler yaşanmakta, büyük can ve mal kayıpları ortaya çıkmaktadır. Kentlerin büyük nüfusu barındırması ve deprem koşullarına hazır olmayışı olumsuz sonuçları artırmaktadır.

6-7 Şubat 2023 tarihlerinde yaşanan Kahramanmaraş depremi sonucunda olağanüstü hal ilan edilen 11 ilden biri olan Diyarbakır’da da ağır kayıplarla karşılaşmış, temel gereksinimlerden biri olan barınma sorunu çeşitli yollarla çözülmeye çalışılmıştır. Depremi hemen ardından çadırlarla ya da kurum ve kuruluşların konaklama imkanı bulunan birimleriyle geçici barınma sağlanmaya çalışılmıştır. Konutları hasar gören ya da kullanılmayacak durumda olan kişiler sonrasında prefabrik yapılara ya da konteynirlara yerleştirilmiştir. Uzun süre konteynir kentte yaşamak durumunda kalan bireyler önceki yaşam alanlarına ilişkin standartlarına özlem duyarak yersizleşme olgusu ile karşı karşıya kalmıştır.

Bu bağlamda, Diyarbakır’daki konteynir kentte yaşayanların sorunlarını anlamak, geçici yersizleşme, geçici aidiyet ve geçici bağlılık duygularına bakış açılarını değerlendirmek ve bu doğrultuda çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir çalışma yürütülmüştür. Bu kapsamda, DÜBAP MİMARLIK.24.012 no’lu araştırma projemizi destekleyen Dicle Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü’ne teşekkürlerimizi sunarız.

Çalışmanın yapılabilmesi için gerekli izinler ve Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı tarafından etik kurul belgesi alınmıştır. Anket yapım aşamasındaki desteklerinden dolayı konteynır kent çalışanlarına ve ankete katılan konteynır kent sakinlerine teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Canan KOÇ

Arş. Gör. Berfin EREN

Arş.Gör. Kübra SUNA GİDER

Nisan, 2025.

1. GİRİŞ

Türkiye sismik bir bölgede yer almaktadır. Ülkede etkin olan faylar nedeniyle çeşitli yıllarda depremler yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Türkiye'nin depremler tarihinin bir sonucu olarak, ülkenin coğrafyası deprem öncesi ve sonrası araştırmalar için önemli bir lokasyon görevi görmektedir. Yaşanan depremler sonucunda çok sayıda kırsal ve kentsel alanda can ve mal kayıpları yaşanmaktadır. Kentlerin çekiciliği ve kırsalın kısıtlı imkanları nedeniyle oluşan göç nedeniyle kentlerde nüfusun ve kentleşme oranının giderek atması kentsel bölgelerde depremden etkilenen kişi sayısının artmasına sebep olmaktadır. Yoğun yapılaşma, kat adetlerinin yüksek olması, uygun olmayan zeminlerin yapılaşmaya açılması, bina kalitesi ve sağlamlığının yetersiz olması, yasa ve yönetmeliklerdeki eksiklikler gibi özelliklere bağlı olarak deprem sonrası ortaya çıkan olumsuzluklar artmaktadır.

6 Şubat 2023'te Türkiye'nin Suriye'ye yakın güney bölgesinde 7.7 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Ardından 7.6 büyüklüğünde bir artçı sarsıntı yaşanmıştır. Depremden etkilenen Hatay, Gaziantep, Malatya, Diyarbakır, Kilis, Şanlıurfa, Adıyaman, Osmaniye, Adana ve sonradan 11. il olarak eklenen Elazığ illerinde olağanüstü hal ilan edilmiştir. AFAD raporlarına göre (AFAD, 2023), Kahramanmaraş'taki deprem nedeniyle 37.984 bina yıkılmıştır. Deprem sonrası sağlık, bakım, barınma, gıda, su gibi temel ihtiyaçlar başta olmak üzere çok çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Depremin hemen ardından geçici barınak olarak çadır, prefabrik ya da konteyner gibi çözümlere gidilmiş, ancak oluşturulan bu barınma alan-

ları da beraberinde farklı sorunları getirmiştir. Konutları yıkılmış/ ağır hasarlı/ yıkılacak durumda olanlar tarafından tercih edilen bu alanlarda kişiler yersizleşme olgusu ile karşı karşıya kalmıştır.

Yere bağlılık, bireylerin deprem risklerini ve deneyimlerini nasıl algıladıkları ve bunlara nasıl tepki verdikleri konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmalar, depremlerin hayatta kalanlar üzerinde önemli psikolojik etkileri olabileceğini ve bu durumun etkilenen bölgeyle olan ilişkilerini etkileyebileceğini göstermektedir. Hollanda'nın depreme eğilimli bölgelerinde yapılan araştırmalar, daha güçlü yer bağlılığının daha yüksek yaş, daha düşük eğitim düzeyi ve yerel kökenle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Jansen, 2019). Ayrıca, güçlü yer bağlılığına sahip bireylerin birden fazla depremden korkma ve konutlarında hasar bekleme olasılığı daha yüksektir, ancak bağlılığı daha zayıf olanlara kıyasla taşınma eğilimleri daha düşüktür (Jansen, 2019). Önemli yerlerin zarar görmesi veya bu yerlerden uzaklaştırılma, bir afet sırasında gençler arasında önemli duygusal sıkıntıya neden olabilir (Scannell vd., 2016). Afet sonrası ortamlarda, yere bağlılığının dört boyutu olduğu tespit edilmiştir: yer kimliği, yer bağımlılığı, mahalle kalitesi ve kopukluk (Greer vd., 2019). Sosyal katılım, maruz kalma ve risk algısı gibi faktörler, bir afetten sonra yer bağlılığının bu boyutlarıyla ilişkilidir (Greer vd., 2019).

Mevcut bağlamda, deprem sonrası yere bağlılık hakkında sınırlı bilgi bulunmaktadır. Araştırmalar doğrudan depremlerden sonraki yer bağlılığını ele almasa da bu tür olaylara verilen karmaşık psikolojik ve davranışsal tepkileri vurgulamaktadır. Deprem sonrası yere bağlılığa özellikle odaklanan daha fazla çalışma, bu felaketlerin insanların çevreleriyle olan bağlantılarını nasıl etkilediği konusunda daha kesin sonuçlar çıkarmak için gerekli olacaktır. Bu nedenle, Diyarbakır'daki deprem sonrası yersizleşme olgusunun ele alınacağı bu çalışmada, dün-

yadaki ve Türkiye'deki deprem sonrası yapılan çalışmalar değerlendirilerek yersizleşme olgusu üzerinden sorunların tespit edilmesi ve sorunlara çözüm olabilecek önerilerde bulunulması amaçlanmaktadır.

Yere bağlılık deprem bağlamında karmaşık bir rol oynamakta, risk algısını, duygusal tepkileri ve başa çıkma stratejilerini etkilemektedir. Güçlü bağlılık risk farkındalığını ve duygusal sıkıntıyı artırabilirken, aynı zamanda dayanıklılığa katkıda bulunabilir ve taşınma olasılığını azaltabilir. Bu dinamikleri anlamak, depreme eğilimli bölgelerde etkili afet yönetimi ve topluluk desteği için çok önemlidir. Bu bağlamda, Diyarbakır'daki Konteyner Kentte yaşayanların sorunlarını anlamak, geçici yersizleşme, geçici aidiyet ve geçici bağlılık duygularına bakış açılarını değerlendirmek ve bu doğrultuda çözüm önerileri geliştirmek çalışmanın hedefleri arasında yer almaktadır.

2. YERSİZLEŞME OLGUSU

Çalışmanın ana temasını oluşturan “Diyarbakır” ve “yersizleşme” kavramı üzerine ulusal ve uluslar arası literatür taranmış ve Diyarbakır kentini ele alan çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla Suriçi bölgesine odaklanıldığı görülmüştür. Bu kapsamda genellikle tarihi doku, restorasyon, koruma, geleneksel evler, hanlar, kale, kilise gibi anahtar kelimeler ön plana çıkmaktadır. Bunların yanı sıra “kent algısı, kent dokusunun gelişimi, kentsel gelişim ve dönüşüm süreçleri, sürdürülebilir ulaşım, göç, sosyal konut/toplu konut, turizm, Hevsel Bahçeleri”ni ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu bağlamda, Nazife, (2016) çalışmasında kent algısını ortaya çıkarmak amacıyla Diyarbakır’ın Diclekent ve Metropol semtlerinde saha araştırması yapmıştır. Dağlı ve Çağlıyan, (2021) çalışmalarında bölgede gerçekleştirilen ve devam eden kentsel dönüşüm uygulamaları hakkında bölgede yaşayan vatandaşların yaklaşımlarını ele almış ve öneriler geliştirmiştir. Sezik, (2018) Diyarbakır’ın mekânsal gelişiminin incelediği araştırmasında kentin zamansal ve mekânsal ölçekte gelişim ve dönüşüm sürecini belirlenmeyi amaçlamıştır. İmamoğlu, (2019) ise çalışmasında Diyarbakır’ın depremselliğini ele alarak, kenti etkileyen depremlerden bahsetmektedir.

Yersizleşme ile ilgili ulusal literatür tarandığında çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Koçyiğit ve Gorbon, (2016) çalışmalarında, “zaman”, “mekân” ve “yer” kavramlarının bilgi kuramı açısından genel bir değerlendirmesini yaparak, 1960’lardan bu yana mimarlık disiplini için geliştirilen yer kuramları incelemişler ve bu doğrultu-

da “yersizleşme” olgusunu ele almışlardır. Berber, (2010) ise çalışmasında “yok-yer”, “yersizleşme” ve “yersizyurtsuzluk” kavramlarını ele alarak değerlendirme yapmaktadır. Uluslararası literatürde konu daha yaygın olarak ele alınmaktadır. Relph, (1976) yersizliğin tezahürü için bazı temel başlıkları tanımlamaktadır. Twigger-Ross ve Uzzell (1996) yere aidiyeti incelemek için Breakwell, (1996)’ in kimlik ilkesini araştırmışlar ve bunu dört ana bileşenle tanımlamışlardır. Shamaï (1991)’ ye göre “yer” kelimesi boyutsuzdur ve dünyanın herhangi bir bölgesinden bireysel bir eve kadar her ölçüğe uygulanabilmektedir. Eğer mekan duygusu duygularla aynı ise, mekanın bu duyguların sahiplendiği tüm çevrenin bir parçası olması gerektiğini öne sürmektedir (Shamaï, 1991). Yer duygusunu, birey, imge ve çevresel özellikler arasındaki ilişki olarak tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda yer duygusu, insanların çevrelerine ilişkin subjektif algıları ve yerlere ilişkin bilinçli hisleridir (Shamaï, 1991). Shamaï (1991) yer duygusunun; anılar, gelenekler, tarih, kültür ve toplum gibi insanların bireysel deneyimlerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Aynı zamanda çevrenin nesnel ve dışsal faktörlerinden (manzara, koku, ses gibi) etkilenmektedir. Shamaï (1991) yer duygusunun bir şemsiye kavram olarak görülebileceğini eklemektedir.

Hummon (1992), insanların topluluklarla özdeşleşmesinin, tatmininin ve bağlılığının, insanlar arasında değişen farklı türden yer duygusuyla sonuçlandığını belirtmiştir. Perkins ve Thorns (2011), baskın yer duygusunu tanımlamıştır. Tekrarlanan ve doğası gereği dinamik bir süreçte birbirine bağlanan nesnelerin, fiziksel mekanların, yapılı çevrenin ve sosyal grupların birleşimi, yerlerin anlamını tanımlamaktadır (Perkins ve Thorns, 2011). Bu ilişki, mekânın üretimi ile toplumsal varoluş arasındaki bağlantıyı göstermektedir. Lefebvre de bu ilişkiyi toplumsal yaşamın gerçekleştiği mekânın toplumsal üretimine odaklanarak tanımlamaktadır. Toplumsal varoluş ve bir-

likteliğin oluşumunun temeli olan yapılı çevre, doğayı ve kültürü birbirine bağlamaktadır (Perkins ve Thorns, 2011). İnsanların yeryüzündeki bir mekâna, yere veya konuma olan bağlılığı ve duygusal bağını tanımlamak için “yer bağlılığı”, “topluluk bağlılığı”, “yer kimliği”, “yer duygusu”, “yer bağımlılığı” gibi terimler kullanılmaktadır (Lewicka, 2011; De Azevedo vd., 2013; Hernandez vd., 2014). Anton ve Lawrence (2014), çalışmasında yere bağlılığın insanlar ve fiziksel bir yer arasındaki bağlar olduğunu, topluluğa bağlılığın ise insanların kendileriyle aynı ortamı paylaşan aile üyeleri, arkadaşları veya meslektaşlarıyla kurdukları bağla ilgili olduğunu belirtmiştir. Chow ve Healey (2008), yere bağlılığı, insan-yer bağı, davranış, duygulanım ve bilişin çeşitli yönlerini tanımlayan çok yönlü bir yapı olarak tanımlamıştır (Adewale vd., 2020).

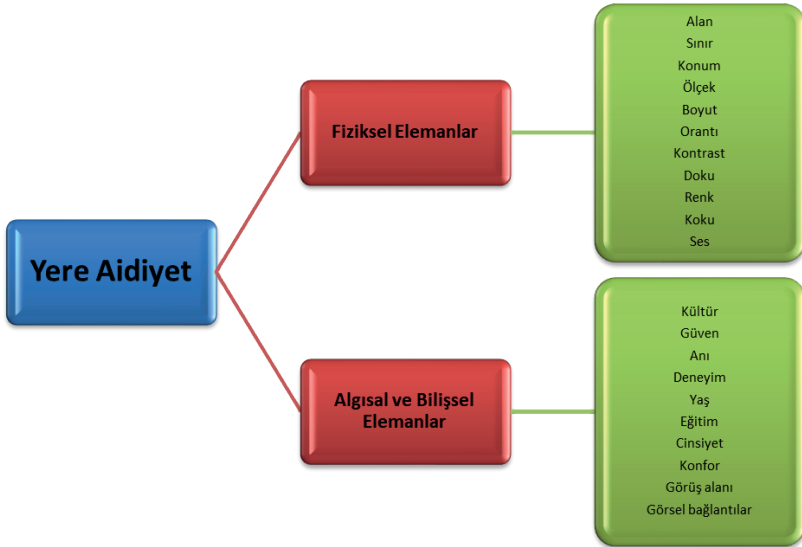
Altman ve Low (1992) bağlanmayı “etki”, “yer” kelimesini ise insanların duygusal olarak bağlandıkları çevresel ortamlara odaklanma olarak tanımlamaktadır. En basit tanımıyla mekan bağlılığı, insanlarla çevreleri arasında kurulan duygusal bağları ifade eder. Shamai’ye (1991) göre yer duygusu beş farklı ölçekte gösterilmektedir. Bu ölçekte yer bağlılığı, kişi ile yer arasında karmaşık, duygusal açıdan yoğun bir ilişkiye işaret etmektedir. Shamai (1991), insanların, yıkılma tehlikesi altındaki çevrelerine güçlü bir bağlılık hissettiklerinde, bu ortamın korunması için kendilerini dahi feda edebileceklerini ileri sürmektedir. Altman’a (1992) göre, mekana ilişkin duygusal ve bilişsel deneyimlerin yanı sıra, insanın kültürel inançları da mekana bağlılık bağlamında etkilidir (Altman ve Low, 1992). Mekan, sevilen simgeleriyle kullanıcılara özgün bir kimliğe ve karaktere sahiptir. Yerel faaliyetler insanların yer duygusunu arttırmada önemli bir rol oynamaktadır (Ley ve Samuels, 1978). İnsanların gündelik ortamlarda birbirleriyle etkileşimi ya da bir nesnenin kullanımı sonucu oluşan anlamlara dayanan pek çok kavram ortaya çıkmıştır. Blumer, (1969) yer ile bireysel ve kolektif kimliğin

ortaklık içinde geliştiğini savunmaktadır (Blumer, 1969). Ayrıca Ley (1981) yer ve yer duygusunun insanların birlikte etkileşimi sonucu üretildiğine dikkat çekmektedir. Gündelik yaşamın, mekân ve kimlik duygusunun, yerel ve uzak toplumsal etkileşimlerin tarihsel ve güncel gelişmelerinden etkilendiği söylenebilir. Ayrıca kültürel değerlerle ve ilgili sosyal ilişkilerle ve ekonomik faaliyetlerle derinden bütünleşmişlerdir (Perkins, 2011).

Literatürün incelenmesi, yere bağlılığın çeşitli insan-yer ilişkisi yapılarıyla (yer tatmini, yer bağımlılığı, yer kimliği) ilişkili olduğunu göstermektedir. Bunlar fiziksel, sosyal, kültürel ve anılar ve deneyimler gibi kişisel faktörler de dahil olmak üzere birçok faktörden etkilenir (Altman ve Low, 1992). Bir yeri özlemek, bir yerle özdeşleşmek ve bir yere bağlı olmak, yere bağlılığın göstergelerinden bazılarıdır (William ve Vaske, 2003). Yer bağlılığının bir yerde geçirilen zamanla oldukça ilgili olduğunu belirten Hay (1998)'e göre yer kullanımı arttıkça yer bağlılığı da aynı şekilde artar. Giuliani'ye (2003) göre mekân bağlılığı geliştikçe, insanlar kendilerini daha büyük ölçekte (milliyet, kasaba vb.) olduğu kadar daha küçük ölçekte de (mahalle, ev veya odalar) yerlerle özdeşleştirmeye başlarlar. Bireyler ve gruplar farkında olmadan ya da kasıtlı olarak bir yer duygusu yaratabilirler. Yersizlik; en derin yer seviyelerine geri dönerek kökleri keser, sembollerini aşındırır, çeşitliliği tekdüzelikle değiştirir, kavramsal düzen ile deneyimsel düzeni ortadan kaldırır ve bireyi kendi bağlamından koparır (Relph, 1976).

“Yere aidiyeti” genel olarak, insanlar ve belirli yerler arasında bağlanma nesnesine yakınlığı sürdürme arzusuyla karakterize edilen olumlu duygusal bir bağ olarak tanımlanabilir (Hidalgo ve Hernandez, 2001). Etki, duygu ve his kavramın merkezinde yer alır ancak aynı zamanda davranışsal ve bilişsel bileşenleri de içerir (Brown ve Perkins, 1992; Low ve Altman, 1992; Fried, 2000; Billig, 2006; Scannell ve Gifford, 2010). Yere aidiyet kavramının

duygusal boyut (genellikle yer kimliği olarak adlandırılır) ve işlevsel boyut (genellikle yer bağımlılığı olarak adlandırılır) olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır (Mishra vd., 2010; Raymond vd., 2010; Cheng ve Chou 2015; Westin 2016; Anton ve Lawrence, 2016). Steel (1981) aidiyet duygusunu etkileyen faktörleri; Fiziksel elemanlar ile algısal ve bilişsel elemanlar olarak iki başlık altında sınıflandırmaktadır (Steel, 1981) (Şekil 1).

Şekil 1. Aidiyet duygusunu etkileyen faktörler (Steel, 1981)

Yere aidiyet, insanların bir yerle olan işlevsel bağlarıyla ilgilidir. Mekân kişinin ihtiyaçlarını ve hedeflerini ne kadar karşılıyorsa o kadar iyi değerlendirilecek ve kişi o mekâna o kadar bağımlı hale gelecektir (Anton ve Lawrence, 2016). Yer kimliği, bir yerin sembolik anlamını ifade eder. Bir yerle ilişkili (paylaşılan) anılar, fikirler ve duygular, daha geniş bir öz kimliğin parçası haline gelir (Anton ve Lawrence, 2016). Yer aidiyetinin bir diğer

önemli yönü başkalarıyla olan ilişkilerle ilgilidir (Low ve Altman, 1992).

Scannell ve Gifford, (2010), “kişi” (bağlı olan kim?), “süreç” (duygu, biliş ve davranış nasıl ortaya çıkıyor?) ve “yer” (aidiyet nedir?) kavramlarının birlikte ele alındığı, yere aidiyet kavramının üzerine inşa edilen üç boyutlu “kişi-süreç-yer” çerçevesini ortaya koymuştur. Yer aidiyeti, insanlar ve çevreleri arasındaki duygusal bağ olarak kavramsallaştırılmaktadır (Brown ve Raymond, 2007). Bir yer, kişinin ihtiyaçlarını karşılıyorsa ve hedeflerine ulaşmasını sağlıyorsa, olası alternatif yerlerden daha iyi olarak değerlendirilecek ve bu da kişinin o yere bağımlı hale gelmesine neden olacaktır (Moore ve Graefe, 1994; Shumaker ve Taylor, 1983; Williams ve Vaske, 2003). Bu anlamda, konteynır kentlerin düzeni ve sunduğu imkanlar bağlılık ve yere aidiyet duygularının gelişimini etkilemektedir.

3. DEPREM VE YERSİZLEŞME

Büyük ölçekli afetler sonrasında yere aidiyet üzerine yapılan araştırmalar göz önüne alındığında, afetlerde mekânların büyük ölçüde değişmesi durumunda mekan bağlılığının değişip değişmeyeceği ve nasıl değişeceği önemli bir sorudur. Bazı bilim adamları, yıkıcı çevresel değişikliklerin, insanlar arasındaki duygusal bağ önemli ölçüde etkileyebileceğini vurgulamıştır (Silver ve Grek-Martin, 2015). Afetler, yerinden edilme ve diğer ciddi çevresel değişiklikler, insanların yaşadıkları yerle olan duygusal bağlarını etkileyebilir (Silver ve Grek-Martin, 2015), hatta “yersizlik” hissine yol açabilir (Williams, 2014; Zetter ve Boano, 2009). “Korku manzarası” (Tuan, 1979) ve Porteous’un “toposit: yerin yok edilmesi” (Porteous, 2001) terimleri aynı zamanda felaketlerin insanların yerle olan duygusal bağını bozduğunu da ima eder. İnsan hayatını derinden etkileyen depremler alışagelmış düzenin bozulmasına, ait olunan mekânın terk edilmesine ve geçici barınma yerlerinde geçici aidiyetlerin oluşmasına neden olmaktadır. Araştırmalarda depremler, mekânın bozulması olarak görülmektedir. Bireyler ne olduğunu veya ne olabileceğini anlamlandırmaya çalıştıkça, bunu takip eden tehdit ve/veya olumsuz duyguları hafifletmek için uygun yollarla başa çıkmaya çalıştıkça, zamanla mekânda bozulma gelişmektedir (Brown ve Perkins, 1992; Devine-Wright, 2009; Fresque-Baxter ve Armitage, 2012). Bölge sakinlerinin geçmişteki ve gelecekteki olası depremlerin fiziksel ve psikolojik sonuçlarıyla mücadele yöntemleri, risk algısına göre şekillenmekle beraber, yere olan aidiyet duygularını da etkilemektedir. Risk algısı, doğal veya teknolojik tehlikelerle ilişkili sezgisel

risk kararlarıyla ilgilidir (Slovic, 1987). Risk algısına, bir aktiviteye gönüllü olup olmadığına bakılmaksızın sosyal etkiler (örneğin arkadaşlar, aile) ve insanların dünya görüşlerini yapılandırmak için kullandıkları zihinsel stratejiler (sezgisel yöntemler) aracılık eder (Slovic, 1987). Risk algısı aynı zamanda insanların karşılaştığı durumlardan, bireysel özelliklerden (Lopez-Vazquez ve Marvan, 2003) ve önceki deneyimlerden (Tversky ve Kahneman, 1973; Whitmarsh, 2008; Peters vd., 2012) de etkilenebilmektedir. Raaijmakers vd. (2008) risk algısının “farkındalık (riskli duruma ilişkin), bu durum hakkında endişelenme ve hazırlıklı olma” şeklindeki üç yönü arasında bir ayrım yapmaktadır. Deprem sonrası yaşanan sosyal, psikolojik, ekonomik ve mekânsal bozulmalar ile kişilerin risk algısı toparlama sürecini etkileyerek yersizleşme / yere aidiyet duygusunun kazanılmasında önemli olmaktadır. Dolayısıyla, araştırma soruları ve hipotez, büyük afetlerin insandaki “yere aidiyet” etkilerinden hareketle, konteynır kentte yaşanan aidiyet/geçici yersizleşme/bağlılık gibi duygular üzerine oluşturulmuştur. Yer kavramı, çevreyi deneyimleyen insanların bilişlerinin, duygulanımlarının ve davranışlarının birleşimi olarak anlaşılabilir (Canter, 1991). Yer kelimesi somut, sembolik anlamlar, bilinen-bilinmeyen, yaşanan-yaşanmayan birçok boyutu ifade eder. Aynı zamanda kişisel, sosyal ve kültürel süreçler yoluyla sakinlerin ona yüklediği anlamı etkileyen şeyleri de içerir (Altman ve Low, 1992). Dolayısıyla “yer” çok boyutlu fiziksel ve psikolojik çevresel niteliklerle tanımlanabilir (Pretty vd., 2003). Yer; “fiziksel ortam, içerisinde faaliyetler ve insanların deneyimleri” olmak üzere üç faktörden oluşur. Yerler güvende olma, aidiyet, ifade özgürlüğü ve kendin olma gibi duyguları uyandırır. Bu duygular, mekânı kullanan gruplar için belirli anlamlar oluşturabilir, yer bağlantılarının ve yer kimliğinin oluşmasında ve sürdürülmesinde rol oynayabilir veya bazı yerler, oradaki belirli faaliyetler, amaçlar ile anlam kazanabilir (Ghezel-

loo vd., 2024). İnsanların ortak ve kamusal alanlara yönelik algısında, bağlanma ve aidiyet duygusunun geliştirilmesinde yerler (mekânlar) önemli rol oynamaktadır (Spaces, 2009).

“Yere bağlılık”, insanların deneyimlerinin sonucu olarak bir yere duygusal olarak bağlanması şeklinde tanımlanabilir. Bu durum kişinin belirli bir mekanda uzun bir süre kalmasıyla oluşan bilişsel ve duygusal gelişimdir (Rubinstein ve Parmelee, 1992, Lager vd., 2012, Ma vd., 2022). Bundan dolayı, konteynır kentte olan bağlılık ve aidiyet duygusu “geçici” olarak değerlendirilmektedir. Afetler, yerinden edilme ve diğer ciddi çevresel değişiklikler, insanların yaşadıkları yerle olan duygusal bağlarını etkileyerek yersizlik hissine yol açabilir. Bu nedenle afetler ve yere bağlılık ilişkisi önemli araştırma konularından biridir. Yaşanan afetler sonrası kişilerde yere bağlılık duygusunun zarar gördüğü hatta bazı durumlarda uzun bir süre yere bağlılık duygusunun geri gelmediği bilinmektedir (Zheng vd., 2019). Yapılan bazı çalışmalarla afet sonrasında yere bağlılık duygu bozukluğu araştırılmıştır (Brown vd., 1992; Lavigne vd., 2008; Butler vd., 201, Knez vd., 2018). Afet sonrası yapılan bu çalışmalarda, kişilerde oluşan yere bağlılık duygusundaki bozulmaların insanların refah duygusunu ve dayanıklılığını olumsuz yönde etkilediği, psikolojik sağlıkları üzerinde kötü etkiler bıraktığı gözlemlenmiştir (Ein Dor vd., 2010; Scannell vd., 2016; Roster vd., 2016; Guo vd., 2018). Bu nedenle, büyük çaplı afetlerden sonra yere aidiyetin bozulma ve toparlanma süreci bölge sakinleri için hayati öneme sahiptir (Zheng vd., 2019).

Afet sonrası “yer” oluşturma, kurtarılan yerlere ait hissetmeme, yıkılan yerlerle özdeşleşme ve onlara bağlanma güclüğü ile yeni yerlerde izolasyon hissi gibi felaketlerden kaynaklanan yersizliğe yanıt vermeyi amaçlayan nispeten yeni bir yaklaşımdır (Spaces 2009, Ghezelloo vd., 2024). Yer oluşturma stratejileri, süreç boyunca toplu-

luk katılımını sağlamaya çalışırken, aynı zamanda yerlere anlam katmaya, katılımcıların aidiyet duygusunu artırmaya, insanları birbirine ve mekâna bağlamaya yardımcı olur. Yer oluşturma faaliyetleri, toplumsal bağlamsal dokuya katkıda bulunmada ve kullanıcılar ile yerler arasında bağlantı sağlamada hayati öneme sahiptir (Ghezelloo vd., 2024).

“Yere aidiyet ve afetlerin etkisi” yerle ilgili temel araştırma alanlarından biridir (Smith ve Cartlidge, 2011). Afetlerden önce mekâna aidiyet, risk önleme ve dayanıklılık önemli bir belirleyici görevi görmesine karşın, afetler sırasında insanlar ve mekan bağları olumsuz etkilenecek bozulabilmekte (Scannell vd., 2016), veya işlevsiz hale gelebilmekte (Lewicka, 2011; Manzo, 2014) ve sonrasında uzun vadeli bir yeniden kurma süreci gerekli olmaktadır (Knez vd., 2018). Çeşitli çalışmalarda, felaketlerden sonra mekana bağlılığın bozulduğu (Brown ve Perkins, 1992; Lavigne vd., 2008; Butler vd., 2017; Knez vd., 2018) ve büyük ölçekli felaketlerden sonra yere aidiyetin azaldığı (Ruiz ve Hernandez, 2014) ortaya konmuştur. Büyük ölçekli felaketlerden kaynaklanan kesintilerden sonra, yere aidiyetin kaybı uzun vadeli bir etkiye sahip olabilir ve zorlu bir yeniden tesis sürecini gerektirebilir (Brown ve Perkins, 1992). Bu nedenle, büyük çaplı afetler sonrasında yere aidiyetin bozulması ve toparlanma süreci bölge sakinleri için büyük önem taşımaktadır. Ancak, büyük ölçekli felaketlerden sonra yere aidiyetin (yani bir sonuç değişkeni olarak) algılanan risk, kayıp duygusu ve diğer psikolojik değişkenlerden nasıl etkilendiği (Ruiz ve Hernandez, 2014) konuları belirsizliğini korumaktadır (Lavigne vd., 2008; Silver ve Grek-Martin, 2015; Bonaiuto vd., 2016). Psikolojik süreçlerde (yani biliş, duygulanım ve davranış) veya büyük ölçekli felaketlerin yaşandığı yerlerde gözle görülür değişiklikler meydana geldiğinde, köklü mekân bağlılığı ciddi dönüşüm ve bozulmayla karşı karşıya kalabilir (Brown ve Perkins, 1992).

Bilim adamları, büyük ölçekli bir felaket yaşanan yerlerde insanların yere aidiyetinin bozulması ve sonrasındaki anlayışın derinleştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır (Silver ve Grek-Martin, 2015). Bonaiuto vd. (2016), doğal çevresel risk durumlarıyla başa çıkmada “güvensiz bağlanma tarzının” (Ein-Dor vd., 2010) yaygın olabileceğini ileri sürmüştür; ancak bunun daha fazla ampirik test gerektirdiği (Bonaiuto vd., 2016) üzerinde durmuştur. Zheng vd., (2019), çalışmalarında, 2008’de yaşanan Wenchuan depreminin ardından sakinlerin mekana bağlılıklarının biliş, duygulanım ve davranışa ilişkin psikolojik süreçlerdeki değişikliklerden (örneğin, algılanan risk, olumsuz duygular ve baş etme uygulamaları) nasıl etkilendiğini incelemiştir.

Uluslararası literatürde yer, mekan, yersizleşme, yersizlik gibi kavramlar tanımlanmakla birlikte, bu kavramlar arasındaki ilişki ve önemleri vurgulanmaktadır. Yersizleşme kavramının ulusal literatürde sınırlı sayıda ele alınmış olması, deprem sonrası yersizleşmeyi değerlendiren çalışmaların bulunmaması ve ağır kayıplar yaşayan Diyarbakır’ın bu anlamda ele alınmamış olması çalışmanın özgün dokusunu ortaya koymaktadır. Büyük afet sonrası geçici barınma alanı olarak düzenlenen konteynır kenti ele alan çalışmada, ortaya çıkan sonuçlara göre toplumsal, ekonomik ve çevresel sorunlara çözüm üretilmesi ve bu alanlarda etkin fayda sağlanması beklenmektedir. Sonuç bölümünde afetten zarar gören bölgelerde yaşayanlar arasında yere aidiyetin yeniden sağlanmasına yönelik pratik rehberlik sunulmaktadır.

4. DİYARBAKIR'DA DEPREM SONRASI YERSİZLEŞME OLGUSU

Çalışmanın bu bölümünde önce Diyarbakır'ın kentsel gelişimi ve depremsellik durumu incelenmiş, sonrasında Diyarbakır ili Kayapınar ilçesinde bulunan konteynır kentteki yersizleşme olgusu değerlendirilmiştir.

4.1. Diyarbakır'ın Kentsel Gelişimi ve Depremsellik

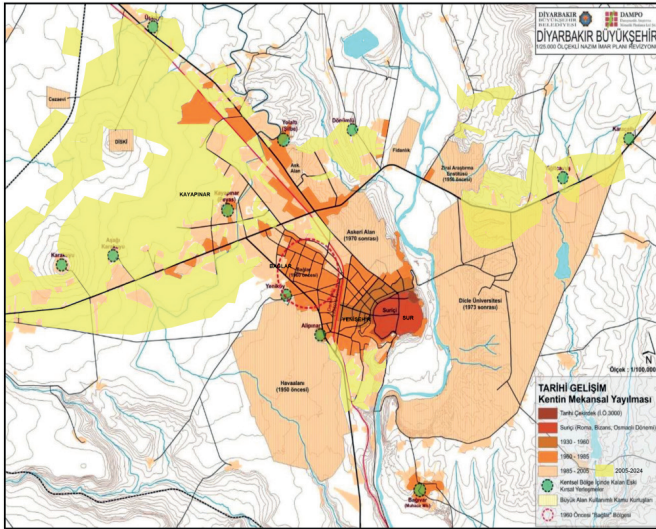
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Diyarbakır, doğuda Batman, güneyde Mardin, güney batıda Şanlıurfa, batıda Adıyaman, kuzeyde Elazığ ve Bingöl, kuzeybatıda ise Malatya ile komşudur (Şekil 2). Köklü tarihi geçmişi olan Diyarbakır farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış, bu uygarlıkların sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerinin etkisinde kalmıştır. Verimli hilal içinde yer alması, Dicle Nehri'nin varlığına ek olarak jeolojik ve topoğrafik özellikleri de yer seçimini etkilemiştir.

Şekil 2. Diyarbakır'ın konumu (Url 1, Url 2, Url 3)

Kentin mekânsal büyümesi ve dönüşümü 19. yüzyıla kadar Dicle Nehri'nin kenarında bulunan bazalt platonun üzerindeki düzlük alandan başlayarak gelişmiştir. 1930'lu yıllardan sonra kent, sur dışına taşmaya ve Yenişehir bölgesinde gelişmeye başlamıştır (Kejanlı ve Koç, 2020). 1965 sonrasında Bağlar ve 1990 sonrasında ise Kayapınar ilçeleri gelişme göstermiştir (Dağlı ve Çağlıyan, 2021). Günümüzde kent kuzeybatı ve batı aksında büyümeye devam etmektedir. Diyarbakır bölgede bir merkez olması nedeniyle belli yıllarda önemli oranda göç almış ve artan nüfus karşısında kent için yapılmış planlar yetersiz kalmıştır (Kejanlı ve Koç, 2020). Özellikle 1980 sonrasında göçle gelenlerin tercih ettiği yerleşim yerlerinden biri olan Bağlar bölgesi gecekondu ve apartkondu yapılarıyla giderek büyümüştür (Biçen ve Vural, 2023). Bağlar, günümüzde dönüşüme ihtiyacı olan yapı stokunun olduğu alanların yanı sıra, son dönemde hızla gelişen güvenli siteleri barındıran ilçe durumundadır (Aydın ve Koç, 2024) (Şekil 3).

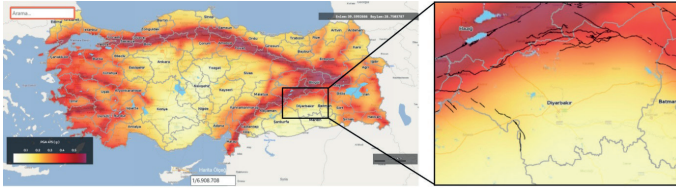
Son dönemde, planlı olarak gelişen Kayapınar bölgesi, yüksek yoğunluklu konut alanlarının yanı sıra ticaret, eğlence gibi hizmetler sektörünün ön plana çıkması ile kentin çekim merkezi olarak önemini korumaktadır (Kejanlı ve Koç, 2020). Tarihi sur içi bölgesinin varlığı Diyarbakır kentinde turizmin gelişiminde etkili olurken, Bağlar, Şehitlik, Huzurevleri, Peyas, Benusen gibi gecekondu alanlarının hala eski varlıklarını sürdürüyor olmaları, bu alanlarda çok katlı ve yoğun yapılaşmaların mevcudiyeti çeşitli sorunların yaşanmasına sebep olabilmektedir (Kejanlı ve Koç, 2020).

Şekil 3. *Diyarbakır kentinin mekansal büyümesi (Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Arşivi, 2016, Url 4, Aydın ve Koç, 2024)*

Zaman zaman il ve çevresinde yaşanan depremlerden etkilenen Diyarbakır'da depremin can ve mal kaybı şeklinde olumsuz sonuçları olmuştur. Bu depremlerin en yıkıcı olanları, 1513 Pazarcık depremi, 1822 Kahramanmaraş depremi, 1866 Karlıova depremi, 1866 Kulp depremi, 1872 Antakya depremi, 1874 Gezin depremi, 1875 Sivrice depremi, 1893 Çelikhan depremi, 1905 Pötürge depremi, 1971 Bingöl depremi, 1975 Lice Depremi, 1977 Palu depremi, Haziran-Temmuz 1986 Sürgü depremleri, 2003 Bingöl depremi, 2005 Karlıova depremi ve 2010 Elazığ Kovancılar depremleridir (İmamoğlu, 2019). 6 Eylül 1975'te şiddeti 6.6 olarak belirlenen deprem sonucunda Lice'de ve çevre köylerde 2.385 kişi yaşamını kaybetmiştir (Url 5). Deprem sonucu Hani, Hazro, Kulp, Dicle, Silvan, Ergani ve Diyarbakır merkezi çevresindeki yapıların 8.159'u ağır, 4.550'si orta ve 7.283'ü hafif hasar görmüştür (Url 5).

Arabistan Levhası üzerinde yer alan Diyarbakır il merkezi ve yakın çevresi Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinin depremselliğinde aktif rolü olan fay sistemlerinin etkisi altındadır (İmamoğlu, 2019). AFAD'ın güncel deprem haritasına göre Diyarbakır ili için maksimum yer ivme değeri (PGA) 0.1-0.4g arasında değişmekte olup, ilin kuzeyinde diri faylar bulunmakta ve kuzeye doğru deprem riski artmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4. Türkiye ve Diyarbakır deprem tehlike haritası (Url 6)

Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD) kayıtlarına göre, 06 Şubat 2023 tarihinde Pazarcık (Kahramanmaraş) dolayında yerel saat ile 04.17'de aletsel büyüklüğü (Mw) 7,7 olan ve bu depremden yaklaşık 9 saat sonra Elbistan (Kahramanmaraş) dolayında yerel saat ile 13.24'te aletsel büyüklüğü (Mw) 7,6 olarak kaydedilen, Diyarbakır ile birlikte 11 ili etkileyen ikinci bir yıkıcı deprem yaşanmıştır (Kürçer vd., 2023). İlk depremin merkez üssü, Kahramanmaraş'ın yaklaşık 35 km güneyine, Doğu Anadolu Fayı'nın ana kolu üzerinde 82 km uzunluğundaki Pazarcık Segmenti ile Narlı Fayı arasında bir alanda, ikinci depremin merkez üssü ise Kahramanmaraş'ın yaklaşık 60 km kuzeyine Doğu Anadolu Fayı'nın kuzey kolu üzerindeki 85 km uzunluğundaki Çardak Fayı üzerinde yer almaktadır (Kürçer vd., 2023). Kahramanmaraş'ın yanı sıra Hatay, Adıyaman, Gaziantep, Malatya, Kilis, Diyarbakır, Adana, Osmaniye, Şanlıurfa ve Elazığ'da çok şiddetli hissedilen depremde 47.932 can kaybı yaşanmıştır (Url 7).

Diyarbakır’da deprem neticesinde 414 kişi yaşamını yitirmiş, 902 kişi ise yaralanmıştır (Url 8, Url 9). Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’nün 13 Mart 2023 tarihli verilerine göre ildeki 195.805 binanın 3938’i ağır hasarlı, 3171’i orta hasarlı, 39.117’si ise az hasarlıdır (Tablo 1).

Tablo 1. *Diyarbakır ili hasar tespit durumu (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)*

İCMAL	BİNA SAYISI	BAĞIMSIZ BÖLÜM	KONUT	TİCARETHANE SAYISI
HASARSIZ	118294	399927	318867	47536
AZ HASARLI	39917	153541	129427	13590
ORTA HASARLI	3171	14209	11854	1349
AĞIR HASARLI	3938	10735	8760	715
YIKIK	21	449	585	158
ACİL YIKILACAK	60	352		
GİRİLEMEDİ	7971	12904		
TESPİT YAPILAMADI	3002	7298		
DEĞERLENDİRME DIŞI	19431	30599		
TOPLAM	195805	630014	469493	63348

Deprem esnasında Diyarbakır’da 8 adeti merkez ilçelerde olmak üzere toplam 21 adet bina yıkılmış, 60 adet binanın acilen yıkılması gerektiği belirlenmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. *Deprem esnasında yıkılan Galeria AVM sitesi (Yenişehir) (Url 10)*

Depremi ardından yapılan incelemelerde acil müdahale gerektiren yapıların merkez ilçelerde çoğunlukta olduğu görülmüştür. Bağlar'da 1131, Sur'da 849, Yenişehir 566, Kayapınar'da ise 275 adet bina yıkık/acil yıkılacak/ağır hasarlı/orta hasarlı sınıfta yer almaktadır (Tablo 2). Toplamda 25.745 adet bağımsız bölümden oluşan 7190 adet bina için önlemlerin alınması gerekli olmuştur.

Tablo 2. *Acil+Ağır+Yıkık+Orta hasarlı yapıların ilçelere göre dağılımı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)*

İlçe Adı	TOPLAM ACİL+AĞIR+YIKIK+ORTA	
	Bina	Bağımsız Bölüm
Bağlar	1131	12032
Kayapınar	275	3374
Sur	849	1561
Yenişehir	566	2501
Ergani	452	679
Hazro	94	106
Çınar	355	460
Çermik	388	726
Çüngüş	481	713
Bismil	520	652
Hani	511	784
Kulp	398	524
Eğil	39	46
Kocaköy	160	216
Lice	413	604
Silvan	360	520
Dicle	198	247
Toplam	7190	25745

Yapılan itirazlar ve incelemeler sonucunda hasarlı yapı sayısında değişimler olmuştur. Çevre, Şehircilik ve

İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'nün 2024 yılı verilerine göre tespiti yapılan 618.457 adet bağımsız bölümün 14.681 adeti ağır hasarlı, 10.520 adeti orta hasarlı, 140.352 adeti ise az hasarlıdır.

Azımsanmayacak oranda olan bu rakamlar depremin Diyarbakır genelindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Çok sayıda kişinin evsiz kalması anlamına gelen bu duruma geçici çözüm oluşturmak amacıyla çadır kentler ve prefabrik yapılar için alanlar oluşturulmuştur. Silvan Yolu üzerinde Dicle Nehri yakınında bulunan Yenişehir Çadırkenti'ndeki 440 adet çadırdaki yaklaşık 2400 kişi yaşamıştır (Şekil 6).

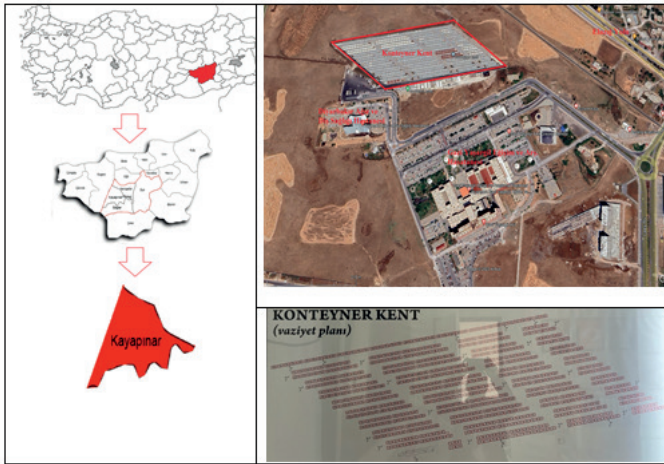
Şekil 6. Diyarbakır'daki çadırkent görselleri

Diyarbakır'da depremzedeler için ilk etapta 100 adet konteynır kullanıma açılmış (Url 11), sonrasında 621 adet konteynırdan oluşan Konteynır kent hizmet vermeye başlamıştır.

4.2. Konteynır Kentte Yersizleşme Olgusunun Değerlendirilmesi

Deprem neticesinde ortaya çıkan hasar nedeniyle evlerini terk etmek durumunda olanların olumsuz şartlarda yaşamaları zorunlu olmuş, bir anlamda yersiz hale gelmişlerdir. Yersizleşme, mimari ürününün, herhangi bir

coğrafi bölgeye, kültürel yapıya, düşünsel dizgeye ya da zamana ait olamaması; burada ya da orada, bu zamanda ya da o zamanda üretiminin fark etmemesi; kendine bir yer-yurt edinmemesi ve tekil bir öge olmanın ötesine geçemeyişi olgusudur (Koçyiğit ve Gorbun 2012). Bu bağlamda, çalışma alanı olarak Diyarbakır ili Kayapınar ilçesi, Diyarbakır Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi ile Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin kuzeyinde, Elazığ yolunun doğusunda konumlanan konteynır kent belirlenmiş ve burada yaşayanların yersizleşme ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. Konteynır kentin konumu ve vaziyet planı

AFAD koordinatörlüğünde düzenlenen konteynır kent yaklaşık 55 bin m² alan kaplamakta ve 10 sokaktan oluşmaktadır. İlk aşamada 200 konteynır faaliyete geçmiş, diğerleri daha sonra aktifleştirilmiştir. Alanda yapılan gezi ve gözlemlere göre “kayıt kabul noktası, vatan-daş hizmet noktası, sağlık ocağı, kuaför, anaokulu, özel eğitim merkezi, çalışma salonları- kütüphane, halk eğitim

merkezi, Kuran kursu, mescit, psiko-sosyal destek merkezi, manevi danışmanlık merkezi, çamaşırhane, mobil şarj ünitesi, 2 adet spor sahası, 3 adet çocuk parkı, itfaiye, seyyar market, acil toplanma alanları” gibi mekânların olduğu görülmüştür (Şekil 8).

Şekil 8. Konteynır kent görselleri

Konteynır kentte konutların büyüklüğü 21 m² olup, engelli bireyler için eşyalı konteynır temin edilmiştir. Yapıların girişleri birbirine dönük fakat yapı girişleri karşı karşıya değildir. Her konteynırın arasında 1 m boşluk bulunmakta ve tel ile bu alanlara giriş engellenmiştir. Konteynır kentin çevre düzenlemesi tamamlanmış, sokak kesişimlerinde çeşmeler yapılmıştır. Her konteynırın önünde bank ve çöp kovaları, yapılarda klima ve petek bulunmaktadır. Kış mevsiminin yaklaşması ile konteynırların üstlerine yağmur için brandalar yapılmaktadır. Boş olan toprak alanların hobi bahçesi olarak değerlendirilmesi teşvik edilmektedir. Belli aralıklarla gıda yardımı yapılmakta, elektrik-su harcamaları AFAD tarafından karşılanmaktadır.

Konteynır kentte farklı hasar düzeyine sahip konut sahipleri yaşamaktadır. Önce, az hasarlı ev sahipleri tahliye edilmeye ve boşalan konteynırlara ise başka depremzedeler yerleştirilmeye başlanmıştır. Konteynır kentteki imkanlardan dolayı boşaltmak istemeyen ve boşalan yer-

lere yerleşmek isteyen çok fazla kişi bulunmaktadır. Günümüzdeki süreçte ise kalıcı konutların inşaatının bir kısmının tamamlanması ile konteynır kentin boşaltılmasına devam edilmektedir.

İnsanlar yaşadıkları mekânlarla kurdukları bağın gücüne göre mekana aidiyet duygusu hissederek. Mekânlarda aidiyet duygusunun oluşması ve yersizleşme duygusunun hissedilmemesi, yaşanan mekânların kullanıcılar için özgü bir niteliğe sahip olması ile ilgili bir durumdur. Alanda yapılan incelemelerde deprem afeti sonrası oluşturulan konteyner kentte insanların barınma ihtiyaçlarının yanı sıra kütüphane, halk eğitim merkezi, spor alanları, oyun parkları, eğitim birimleri, dini tesisler, sağlık ocağı, çalışma salonları gibi sosyo-kültürel ihtiyaçlarının da karşılandığı ve insanların rahatça bu birimlere eriştiği tespit edilmiştir. Bu durumun oluşması insanların konteynır kentteki yaşam alanlarıyla bağ kurmasına ve aidiyet hissetmesine yardımcı olacağı hipotezini ortaya çıkarmıştır. Ancak, geçici barınma birimi olarak düzenlenen konteynır kentteki bağlılık, aidiyet ve yersizleşme duygusunun geçici olacağı açıktır. İnsanların günlük yaşamdaki aktivitelerini ve alışkanlıklarını yapabilmeleri durumuyla geçici yersizleşme duygusunun azaltılacağı varsayılabilir. Sosyo-kültürel aktivitelerle kullanıcıların bir araya gelerek komşuluk ilişkilerini geliştirmesi, kullanıcının yaşanan çevreye ait hissetmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ancak konteynerlerin iç planının çok küçük olması ve yetersiz gelmesi durumu da kullanıcıların önceki yaşam alanlarına olan özlemini arttırarak geçici yersizleşme duygusunu tetikleyeceği öngörülmektedir. Bu bağlamda çalışma aşağıdaki araştırma sorularına odaklanmaktadır:

– Geçici yere aidiyet sosyo-demografik özelliklerle ilişkili midir?

– Geçici yere aidiyet, kişisel deprem deneyimi, duygusal tepki, risk algısı ve psikolojik sıkıntı gibi bilişsel ve

duygusal özelliklerle ilişkili midir?

- Geçici yersizleşme, aidiyet duygusunu etkiler mi?
- Geçici yere aidiyet başa çıkma stratejileriyle, yani hareket etme (yer değiştirme) niyetiyle ve durumu kabul lenmeyle ilişkili midir?
- Konteynır kentte yaşayanların memnuniyet düzeyi ile geçici yere bağlılık arasında nasıl bir ilişki vardır?
- Geçici barınmadan duyulan memnuniyet kalıcı (önceki) barınma alanlarına kıyasla daha baskın olabilir mi?
- Konteynır kentte sunulan imkanlar geçici yersizleşme duygusunu önleyebilir mi?
- Yere bağlılık yaş, cinsiyet, gelir ve eğitim düzeyi ile gelinen yere ait özelliklerle ilgili midir?

Belirtilen araştırma sorularına cevap aranacak olan çalışmada “konteyner kentte yaşamaktan memnun olursanız geçici yersizleşme duygusunun olumsuz etkileri azalır” varsayımı üzerine çalışılarak, doğruluğunun ortaya konması hedeflenmiştir. Çalışmada, konteynır kentteki kullanıcıya anket uygulanmış, “geçici yersizleşme, geçici aidiyet ve geçici bağlılık” duyguları ile ilgili soruların hazırlanmasında aşağıdaki tabloda yer alan kavramlardan yararlanılmıştır (Tablo 3).

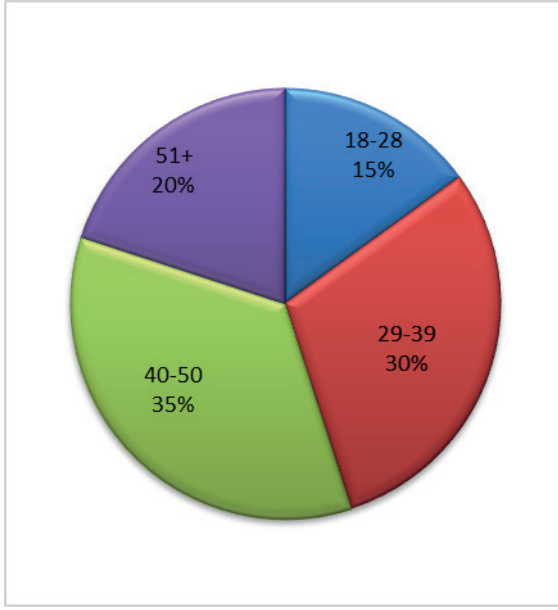
Tablo 3. Yersizleşme kavramı ile ilgili unsurlar

Kaynak	Yersizliğin ele alınış biçimi
Relph, (1976)	– Yerlerde öteki yönlülük – Mekânların tekdüzeliği ve standartizasyonu, biçimsiz ve insani yerde düzen ve ölçek yokluğu – Yer yıkımı – Yerlerin geçiciliği ve istikrarsızlığı
Twigger-Ross ve Uzzell (1996)	– Süreklilik – Ayırt edicilik – Aktiviteler – Gündelik yaşam
Perkins ve Thorns (2011)	– Aktivitelerin sosyal yeri – Kayıtsız-kabullenici yer duygusu – Enstrümantal yer duygusu – Nostaljik yer duygusu – Ticari yer duygusu – Platform/sahne mekan duygusu – Ailenin yer duygusu – Yaşam biçimi yer duygusu – Kök yer duygusu – Çevresel yer duygusu

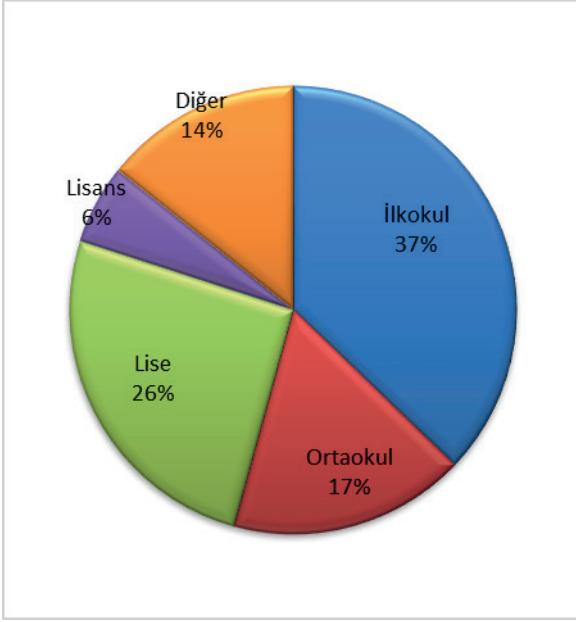
Bu kapsamda 51 adet soru hazırlanmıştır. Anketin ilk 8 sorusu kullanıcıya ait genel bilgilerden oluşmaktadır. 9-28. sorular önceki yaşam alanına ait sorular (20 soru), 29-51. sorular mevcut yaşam alanına (konteynır kent) ait sorular (23 soru)'dır. Önceki yaşam alanına ait 18 soru, mevcut yaşam alanına ait 22 soru, 5'li likert ölçeğinde hazırlanmış, memnuniyet düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Anket uygulanan kullanıcılardan “Çok memnunum, Memnunum, Kararsızım, Memnun değilim, Hiç memnun değilim” şıklarından birini işaretlemeleri istenmiştir.

Konteynır kentte yaşayan 40 hane ile anket yapılmıştır. Ankete katılanların %72'si kadın, %28'i erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %35'i 40-50 yaşları arasında, %30'u 29-39 yaşları arasında, %20'si 51 yaş üstü ve %15'i 18-28 yaşları arasındadır (Şekil 9). Katılımcıların

%37'si ilkokul, %26'sı lise, %17'si ortaokul ve %6'sı lisans mezunudur (Şekil 10).

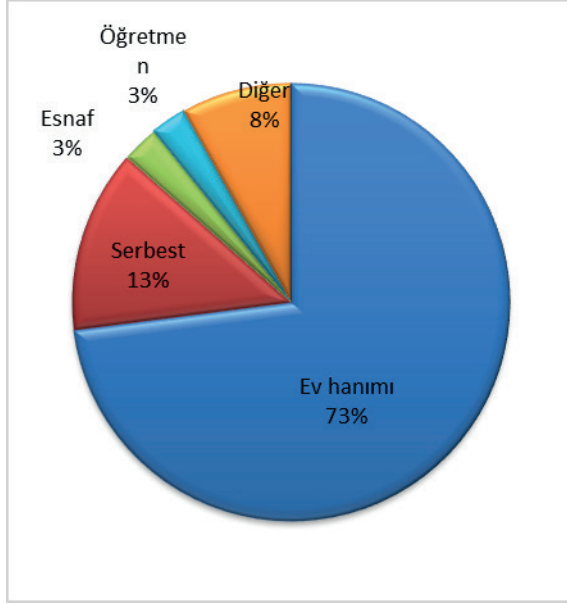

Şekil 9. Katılımcıların yaşlarının dağılımı

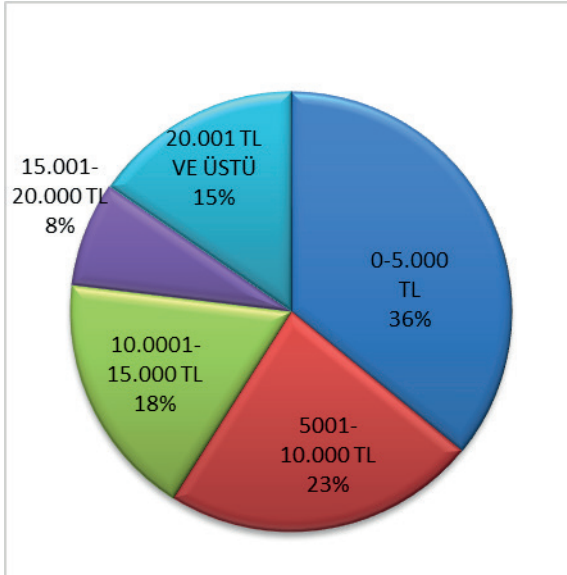

Şekil 10. Katılımcıların eğitim durumu

Katılımcıların %73'ü ev hanımı, %13'ü serbest meslek, %3'lük kısımları da öğretmen ve esnaftır (Şekil 11). Katılımcıların %36'sının aylık geliri 0-5.000 TL arasında, %23'ünün 5001-10.000 TL arasında, %18'inin 10.001-15.000 TL arasında, %15'inin 20.001 TL üstü ve %8'inin 15.001-20.000 TL arasındadır (Şekil 12).

Şekil 11. Katılımcıların iş durumu

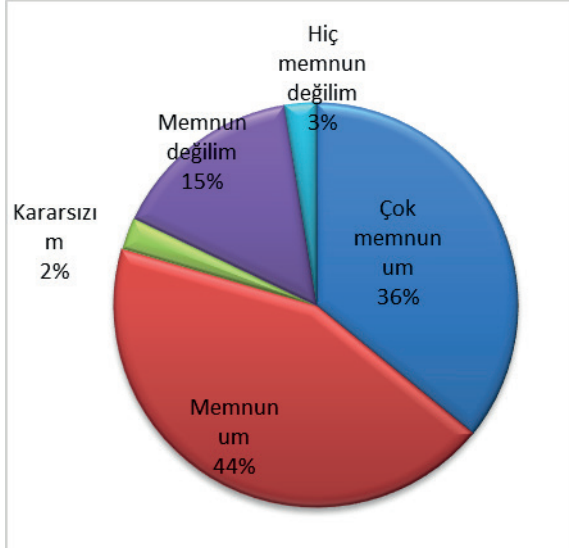

Şekil 12. Katılımcıların aylık gelir durumu

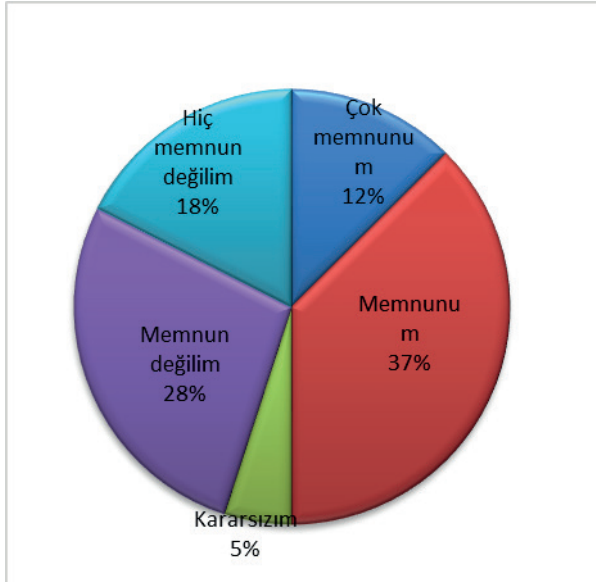
Ankete katılanlar deprem esnasında Diyarbakır kentinin merkez ilçelerindeki (Sur, Bağlar, Yenişehir, Kaya-pınar) mahallerde yaşamaktadır. İskan evleri, Polisokulu, Huzurevleri, 5 Nisan Mahallesi, Diclekent, Bağlar Ceza-evi civarı, Mevlana Halit Mahallesi, Koşuyolu, Şehitlik, Saraykapı Mahallesi gibi yerleşim yerlerinde depremi yaşayan katılımcılar deprem sonrasında konteynır kente yerleştirilmiştir. Katılımcılara konteynır kente yerleşmeden önceki evlerinin mülkiyeti durumu sorulmuş ve katılımcıların %72'si ev sahibi, %28'i ise kiracı olduğunu belirtmiştir.

4.2.1. Önceki Yaşam Alanından Memnuniyet Düzeyinin İncelenmesi

Katılımcılara deprem öncesi yaşam alanlarına ait sorular yöneltilerek, konut ve çevresindeki olanaklardan memnuniyet düzeyleri araştırılmıştır. “Daha önce yaşadığınız konutun bulunduğu çevreden memnun muydunuz?” sorusuna katılımcıların %44’ü “memnunum”, %36’sı “çok memnunum”, %15’i “memnun değilim”, %3’ü “hiç memnun değilim”, %2’si “kararsızım” şeklinde cevap vermiştir (Şekil 13). “Daha önce yaşadığınız çevredeki park alanından memnun muydunuz? sorusuna katılımcıların %37’si “memnunum”, %28’i “memnun değilim”, %18’i “hiç memnun değilim” %12’si “çok memnunum”, %5’i “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 14).

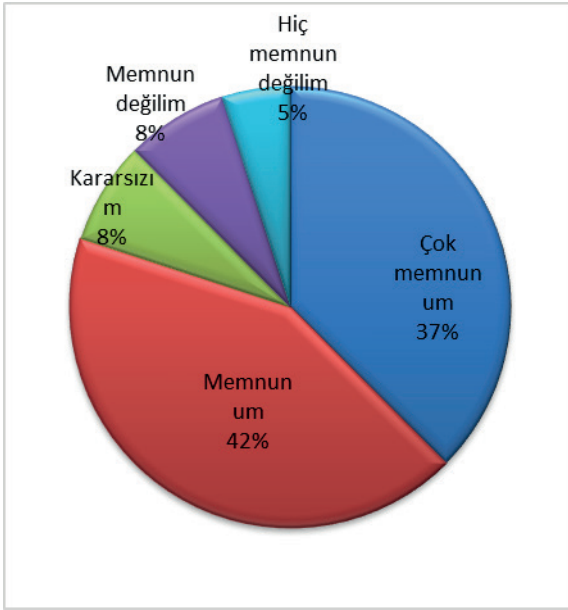

Şekil 13. Konutun bulunduğu çevreden memnuniyet durumu

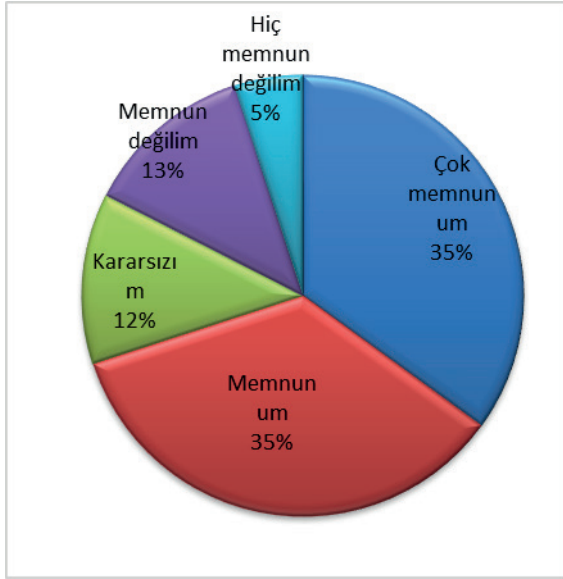

Şekil 14. Konutun bulunduğu çevredeki park alanından memnuniyet durumu

“Daha önce yaşadığınız çevredeki ticari yerlerden memnun muydunuz?” sorusuna katılımcıların %42’si “memnunum”, %37’si “çok memnunum”, %8’i “memnun değilim”, %8’i “kararsızım”, %5’i “hiç memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 15). “Daha önce yaşadığınız çevredeki eğitim tesislerinden memnun muydunuz?” sorusuna katılımcıların %35’i “memnun” ve “çok memnun” olduğunu belirtirken, %13’ü “memnun değilim”, %12’si “kararsızım” ve %5’i “hiç memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 16).

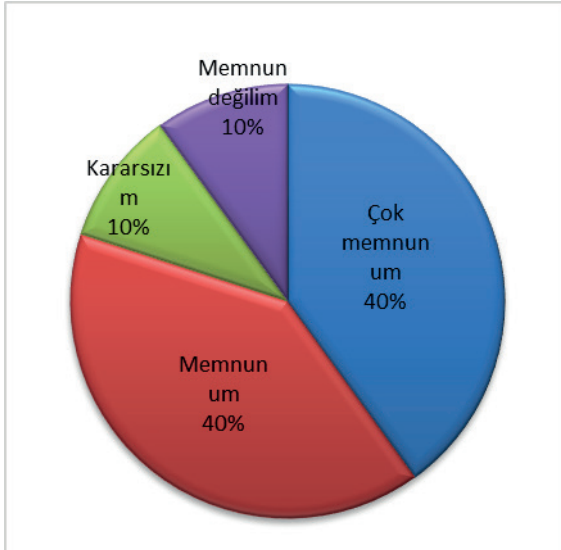

Şekil 15. Konutun bulunduğu çevredeki ticari yerlerden memnuniyet durumu

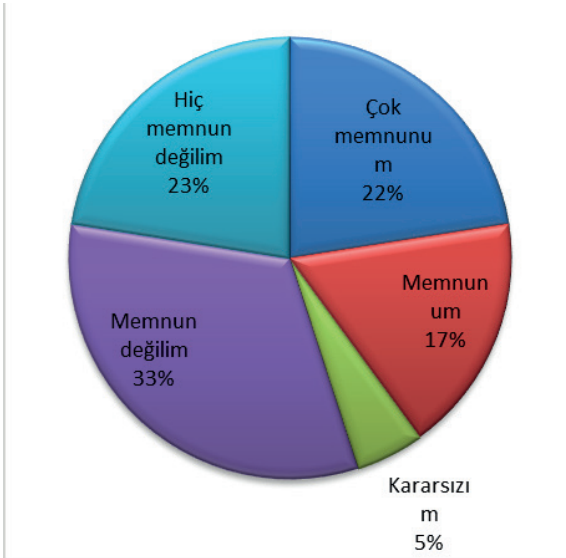

Şekil 16. Konutun bulunduğu çevredeki eğitim tesislerinden memnuniyet durumu

“Daha önce yaşadığınız çevredeki dini tesislerden memnun muydunuz?” sorusuna katılımcıların %40’ı “çok memnun” ve “memnun” olduğunu belirtirken, %10’u “memnun değilim”, %10’u “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 17). “Daha önce yaşadığınız çevredeki etkinlik (sosyal tesis) yerlerinden memnun muydunuz?” sorusuna katılımcıların %33’ü “memnun değilim”, %23’ü “hiç memnun değilim” cevabını verirken, %22’si “çok memnunum” %17’si “memnunum” ve %5’i “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 18).

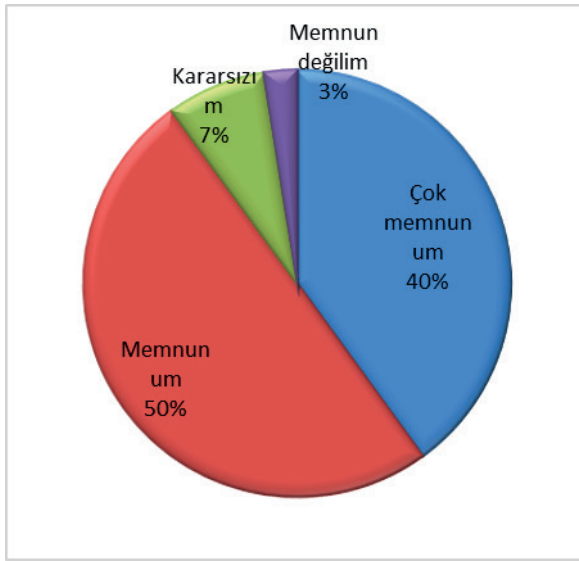

Şekil 17. Konutun bulunduğu çevredeki dini tesislerden memnuniyet durumu

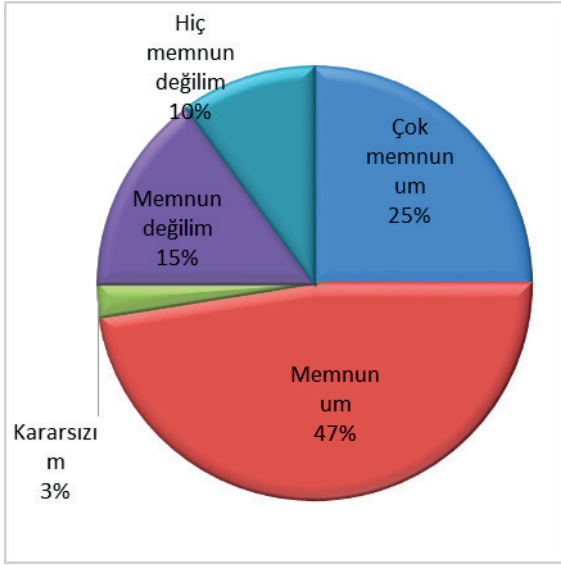

Şekil 18. Konutun bulunduğu çevredeki sosyal ve kültürel tesislerden memnuniyet durumu

Daha önce yaşadıkları çevredeki sağlık hizmetleri ile ilgili memnuniyet sorusuna katılımcıların % 40'ı “çok memnunum”, %50 si “memnunum” olarak cevap verirken %7'si “kararsızım” ve %3'ü “memnun değilim” cevabını vermiştir (Şekil 19). Katılımcıların %25'i daha önce yaşadığı çevredeki altyapıdan “çok memnun” ve %47'si “memnun” olduğunu belirtirken %3'ü “kararsızım”, %15'i “memnun değilim”, %10'u ise “hiç memnun değilim” olarak cevaplamıştır (Şekil 20).

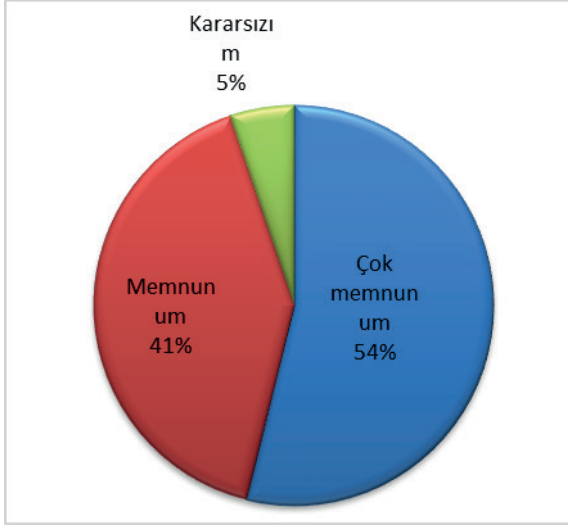

Şekil 19. Konutun bulunduğu çevredeki sağlık tesislerden memnuniyet durumu

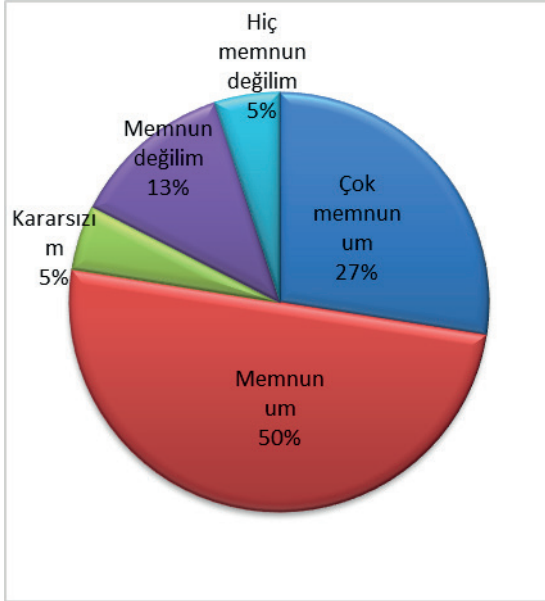

Şekil 20. Konutun bulunduğu çevredeki alt yapıdan memnuniyet durumu

Katılımcıların %54'ü “Daha önce yaşadığınız çevrede kullandığınız ulaşım ağlarından memnun muydunuz?” sorusuna “çok memnun”, %41'i “memnun” olduğunu belirtirken, %5'i “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 21). Katılımcıların %50'si “Daha önce yaşadığınız çevrede yolların genişliğinden memnun muydunuz?” sorusuna “memnun”, %27'si “çok memnun” olduğunu belirtirken, %13'ü “memnun değilim” %5'i “hiç memnun değilim”, %5'i “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 22).

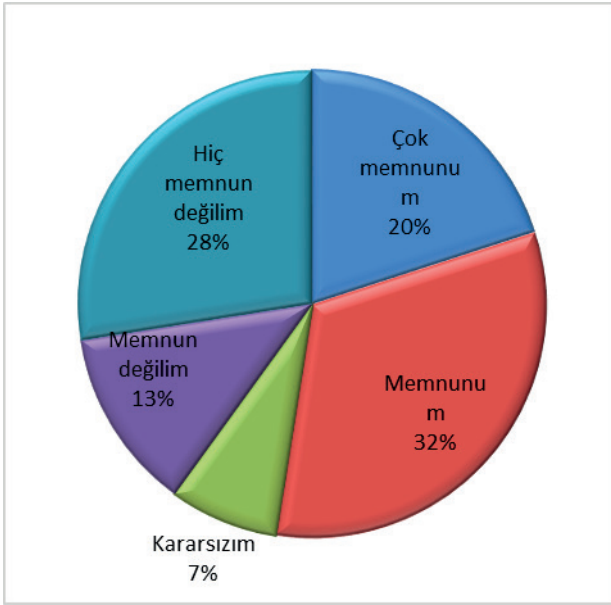

Şekil 21. Konutun bulunduğu çevredeki ulaşım ağlarından memnuniyet durumu

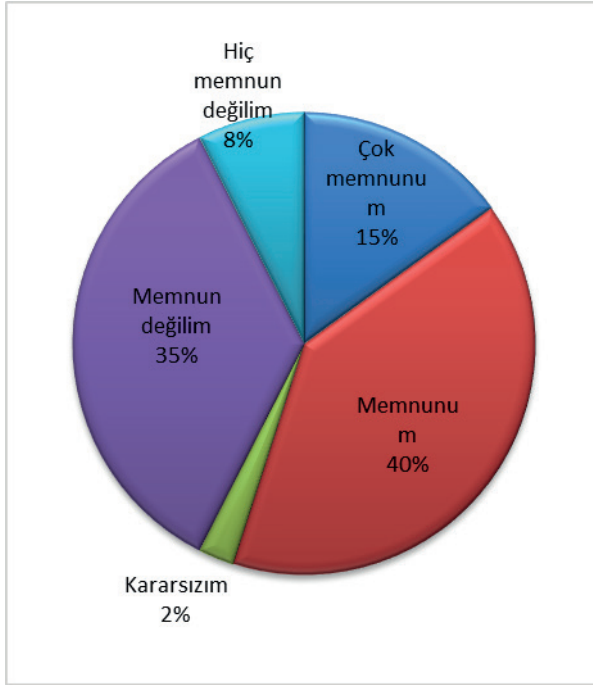

Şekil 22. Konutun bulunduğu çevredeki yolların genişliğinden memnuniyet durumu

Daha önce yaşadığı çevrenin güvenliği ile ilgili soruda katılımcıların %20'si “çok memnunum”, %32'si “memnunum” seçeneğini işaretlerken %7'si “kararsızım”, %13'ü “memnun değilim” ve %28'i “hiç memnun değilim” seçeneğini seçmiştir (Şekil 23). “Daha önce yaşadığınız çevrede yapılar arası mesafeden memnun muydunuz?” sorusuna katılımcıların % 40'ı “memnunum”, %35'i “memnun değilim”, %15'i “çok memnunum, %8'i “hiç memnun değilim”, %2'si “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 24).

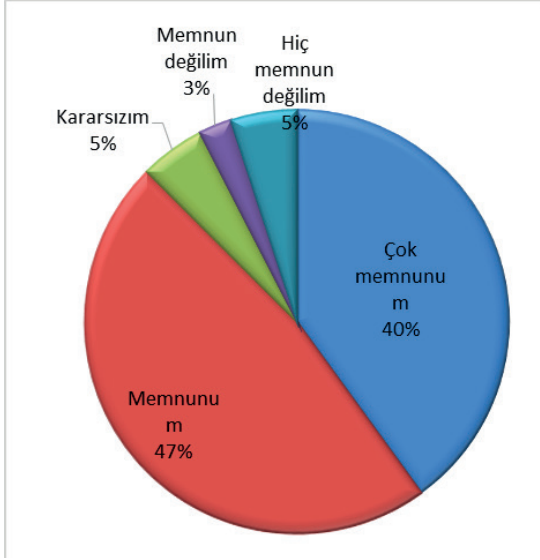

Şekil 23. Konutun bulunduğu çevrenin güvenliğinden memnuniyet durumu

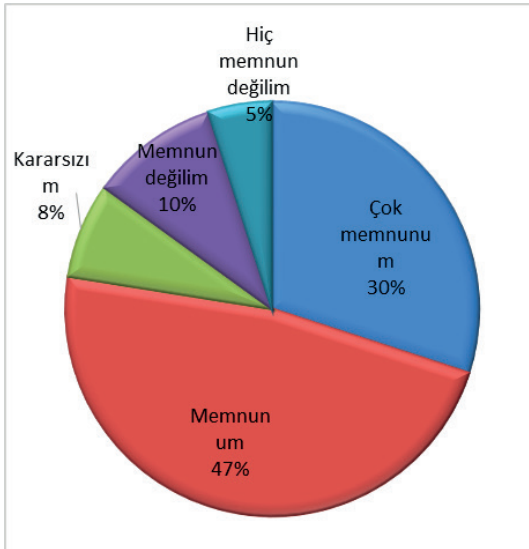

Şekil 24. Konutun bulunduğu çevrede yapılar arasındaki mesafeden memnuniyet durumu

Katılımcıların %40'ı daha önce yaşadığı konutun büyüklüğünden “çok memnun” olduğunu, %47’si “memnun” olduğunu belirtirken %5’i “kararsızım”, %3’ü “memnun değilim” ve %5’i “hiç memnun değilim” cevabını vermiştir (Şekil 25). Daha önce yaşadıkları konutun konforu ile ilgili memnuniyet sorusuna katılımcıların % 30’u “çok memnunum”, %47’si “memnunum” olarak cevap verirken, %8’i “kararsızım”, %10’u “memnun değilim” ve %5’i “hiç memnun değilim” olarak cevaplamıştır (Şekil 26).

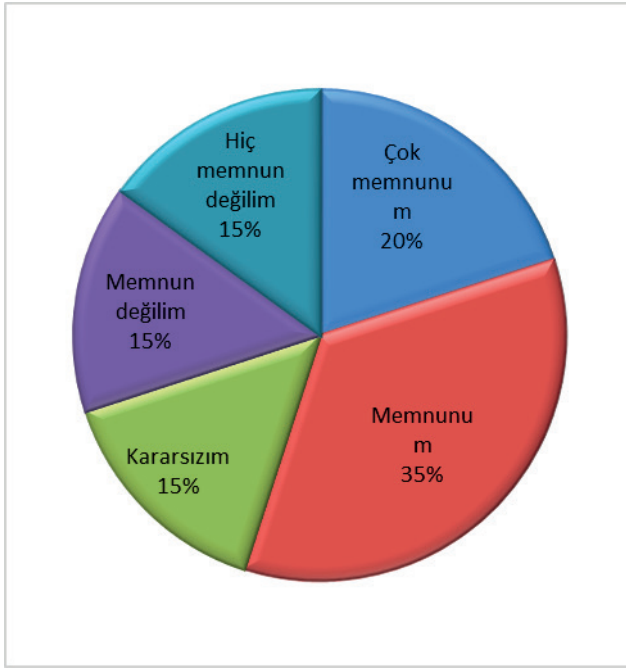

Şekil 25. Konutun büyüklüğünden memnuniyet durumu

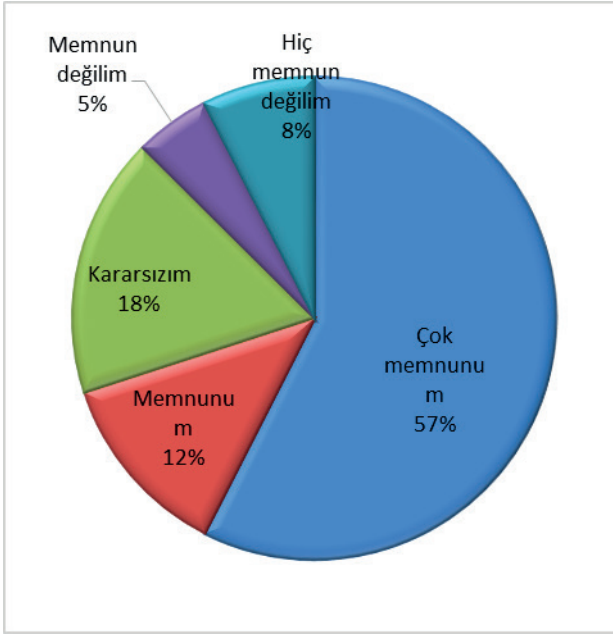

Şekil 26. Konutun konforundan memnuniyet durumu

Daha önce yaşadığı konutun yalıtımı ile ilgili soruda katılımcıların %20'si “çok memnunun”, %35'i “memnunun” seçeneğini işaretlerken %15'i “kararsızım”, %15'i “memnun değilim” ve %15'i “hiç memnun değilim” seçeneğini seçmiştir (Şekil 27). Katılımcıların %57'si daha önce yaşadığı çevredeki komşuluk ilişkilerinden “çok memnun” olduğunu, %12'si “memnun” olduğunu belirtirken %18'i “kararsızım”, %5'i “memnun değilim” ve %8'i “hiç memnun değilim” olarak cevaplamıştır (Şekil 28).

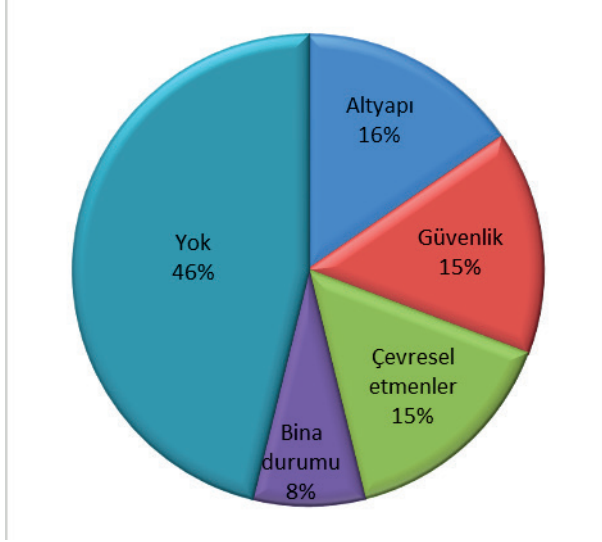

Şekil 27. Konutun yalıtımından memnuniyet durumu

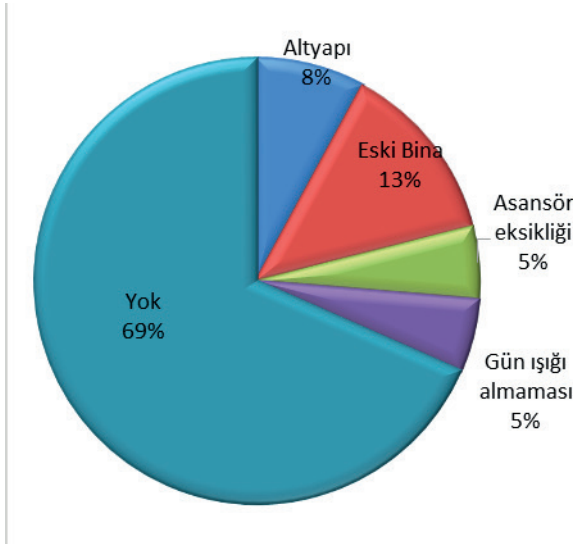

Şekil 28. Konutun bulunduğu çevredeki komşuluk ilişkilerinden memnuniyet durumu

“Daha önce yaşadığınız çevredeki en önemli sorun neydi?” sorusuna katılımcıların %16’sı altyapı, %15’i güvenlik, %15’i çevresel etmenler, %8’i bina durumu olarak cevap verirken %46’sı herhangi bir sorun olmadığını belirtmiştir (Şekil 29). “Daha önce yaşadığınız konuttaki en önemli sorun neydi?” sorusuna katılımcıların %13’ü eski bina, %8’i altyapı, %5’i asansör eksikliği, %5’i gün ışığı almaması olarak cevap verirken %69’u herhangi bir sorun olmadığını belirtmiştir (Şekil 30).

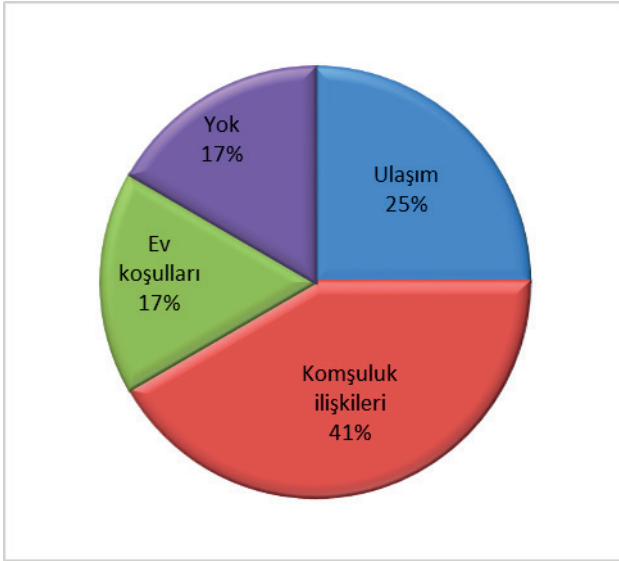

Şekil 29. Konutun bulunduğu çevredeki en önemli sorunlar

Şekil 30. Konuttaki en önemli sorunlar

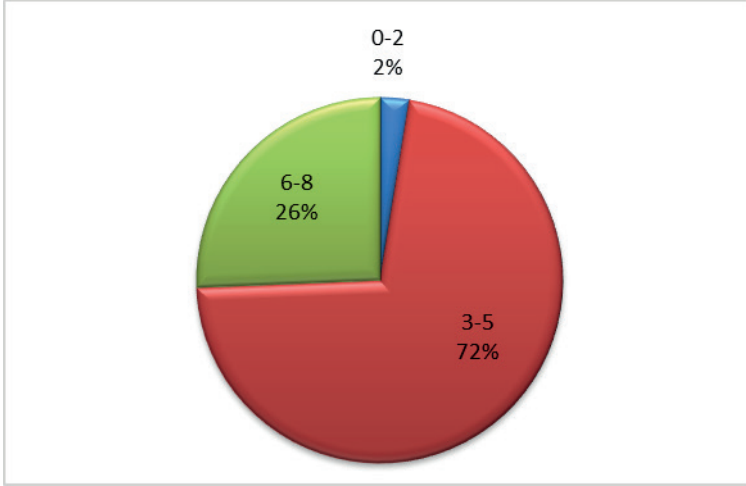
Katılımcıların %93'ü daha önce yaşadığı çevreyi özlediğini belirtirken %3'ü “hayır” cevabını vermiştir. “En çok neyi özleyorsunuz?” sorusuna katılımcıların %41'i komşuluk ilişkileri, %25'i ulaşım, %17'si ev koşulları olarak cevap verirken %17'si herhangi özel bir cevabı olmadığını belirtmiştir (Şekil 31).

Şekil 31. Konutun bulunduğu çevrede en çok özlenenler

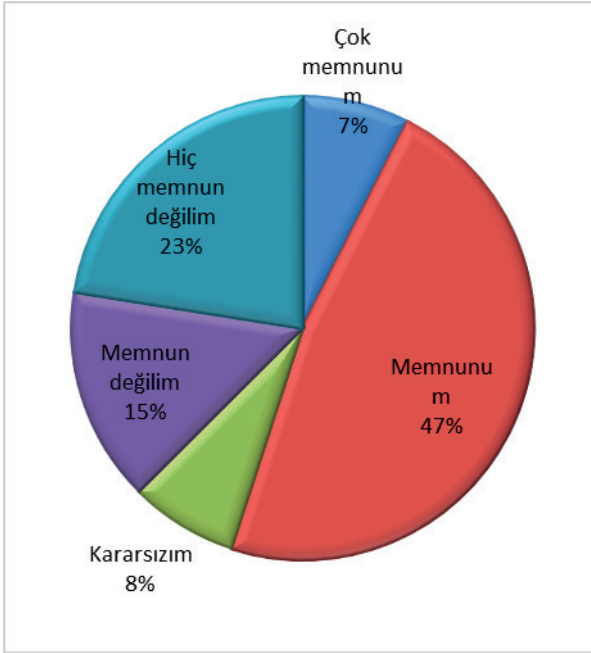
4.2.2. Konteynır Kentteki Memnuniyet Düzeyinin İncelenmesi

Konteynır kentteki birimler küçük olmasına karşın çok sayıda kişinin bir arada yaşamasına imkân tanımaktadır. “Konteynır kentte siz dahil kaç kişi yaşamaktadır” sorusunu katılımcıların % 72’si 3-5 kişi, % 26’sı 6-8 kişi ve %2’si 0-2 kişi şeklinde cevaplamıştır (Şekil 32).

Şekil 32. Konteynırda yaşayan kişi sayısının dağılımı

Katılımcıların %7'si konteynır kentin bulunduğu çevreden “çok memnun” olduğunu, %47'si “memnun” olduğunu belirtirken %8'i “kararsızım”, %15'i “memnun değilim” ve %23'ü “hiç memnun değilim” olarak cevaplamıştır (Şekil 33).

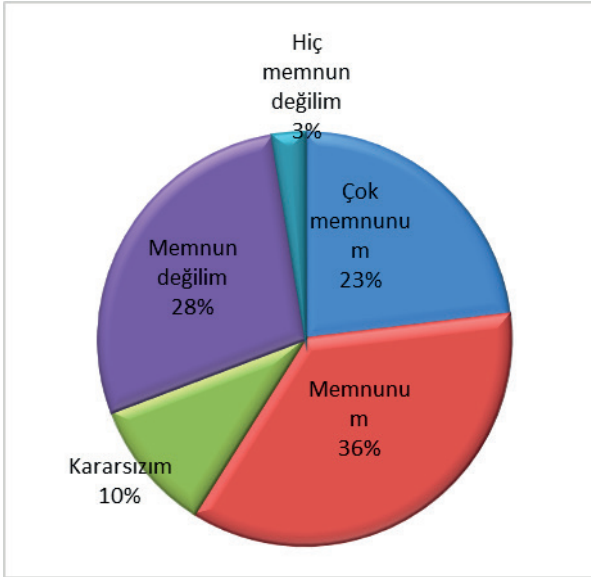

Şekil 33. Konteynır kentin bulunduğu çevreden memnuniyet durumu

Konteynır kent içinde çocuk oyun alanı ve spor alanlarından oluşan park alanları bulunmakta olup, yaşayanlar ve özellikle çocuklar tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır (Şekil 34). Park alanı ile ilgili soruda katılımcıların %23'ü “çok memnunun”, %36'sı “memnunun” seçeneğini işaretlerken %10'u “kararsızım”, %28'i “memnun değilim” ve %3'ü “hiç memnun değilim” seçeneğini seçmiştir (Şekil 35).

Şekil 34. Konteynır kentte bulunan çocuk oyun alanı ve spor alanı

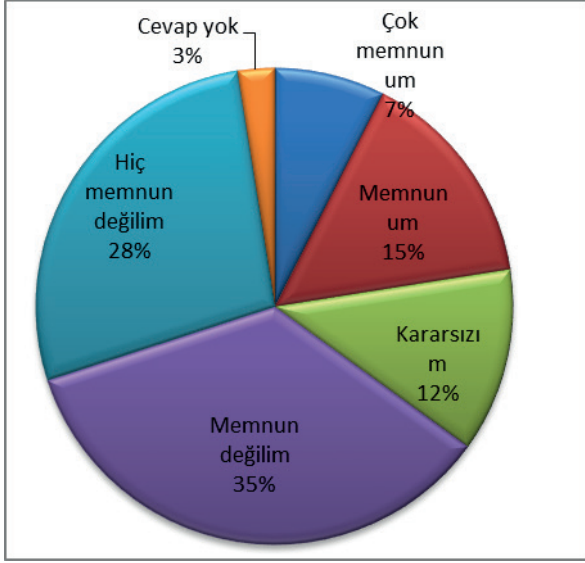
Şekil 35. Konteynır kentteki park alanından memnuniyet durumu

Ayrıca, konteynır birimleri arasındaki boşluklar kullanıcılar tarafından sebze ve meyve yetiştirilen alanlara dönüştürülerek yeşil alan ihtiyacına katkı sunulmuştur (Şekil 36).

Şekil 36. Konteynır kentte sebze ve meyve yetiştirilen alanlar

Konteynır kent içinde ticari birim bulunmamakla beraber, hemen girişinde gündelik ihtiyaçların karşılandığı bir seyyar market oluşturulmuştur. Ek olarak burada yaşayanlara yapılan aylık yardımlar ile ihtiyaçlar karşılanmaya çalışılmıştır. Konteynır kentte bulunan ticari yerlerden memnuniyet düzeyi ile ilgili olarak katılımcıların %35'i “memnun değilim”, %28'i “hiç memnun değilim”, %15'i “memnunum”, %12'si kararsızım, %7'si “çok memnunum” seçeneklerini işaretlerken %3'ü soruya cevap vermemiştir (Şekil 37).

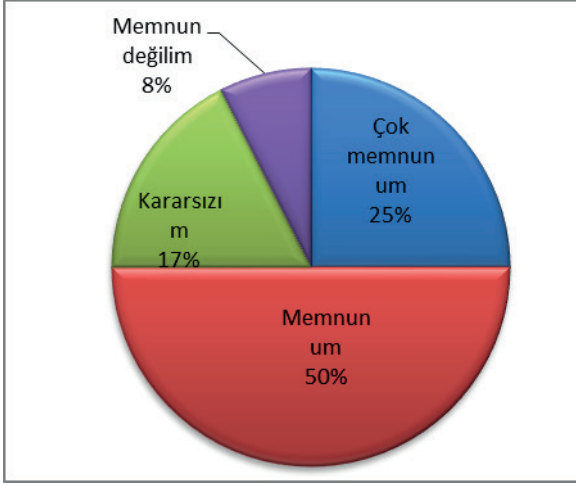
Şekil 37. Konteynır kentteki ticari yerlerden memnuniyet durumu

Konteynır kent içinde anaokulu, özel eğitim merkezi, çalışma salonları, kütüphane, halk eğitim merkezi gibi çocuklara ve yetişkinlere yönelik eğitim birimleri bulunmaktadır (Şekil 38).

Şekil 38. Konteynır kentteki çocuklara ve yetişkinlere yönelik eğitim birimleri

Katılımcıların %50'si konteynır kentte bulunan eğitim tesislerinden “memnun”, %25'i “çok memnun” olduğunu belirtirken %17'si “kararsızım” ve %8'i “memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 39).

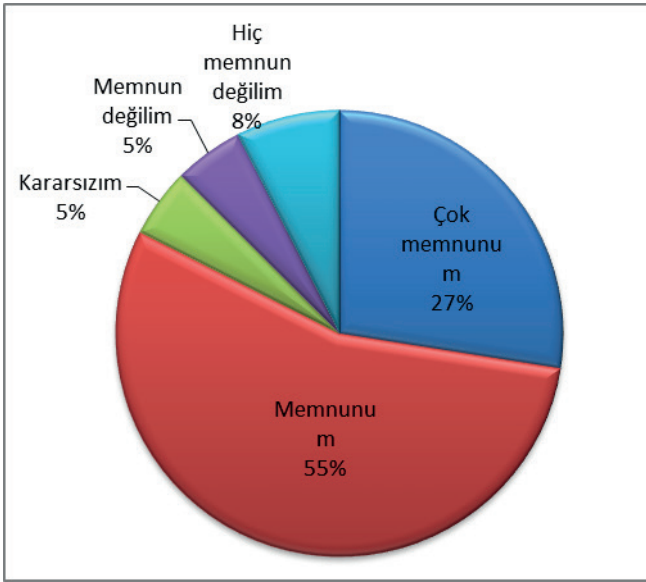
Şekil 39. Konteynır kentteki eğitim tesislerinden memnuniyet durumu

Konteynır kent içinde Kur'an kursu, mescid gibi dini birimlerin yanı sıra manevi danışmanlık merkezi de bulunmaktadır (Şekil 40).

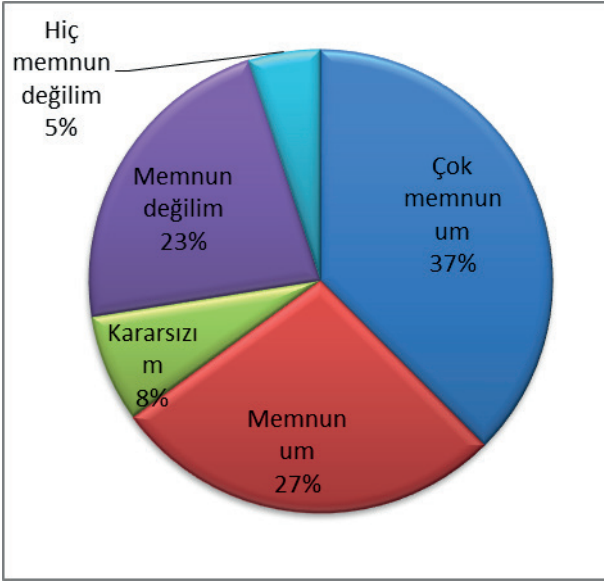

Şekil 40. Konteynır kentteki dini tesis alanı ve halk eğitim merkezi

Katılımcıların %55'i konteynır kentte bulunan dini tesislerden “memnun”, %27’si “çok memnun” olduğunu belirtirken, %8’i “hiç memnun değilim”, %5’i “kararsızım” ve %5’i “memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 41). Katılımcıların %37’si konteynır kentte bulunan etkinlik yerlerinden “çok memnun”, %27’si “memnun” olduğunu belirtirken, %23’ü “memnun değilim”, %8’i “kararsızım” ve %5’i “hiç memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 42).

Şekil 41. Konteynır kentteki dini tesislerden memnuniyet durumu

Şekil 42. Konteynır kentteki sosyal ve kültürel tesislerden memnuniyet durumu

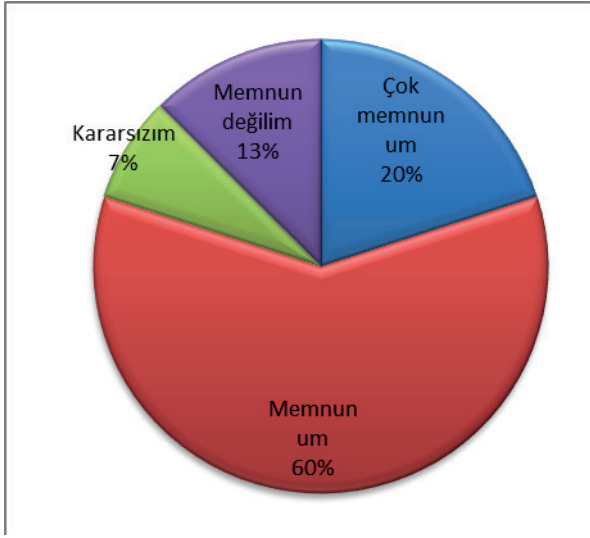
Katılımcıların sağlık gereksinimleri gidermek üzere konteynır kentte seyyar sağlık birimi ile psikososyal destek birimi oluşturulmuştur (Şekil 43).

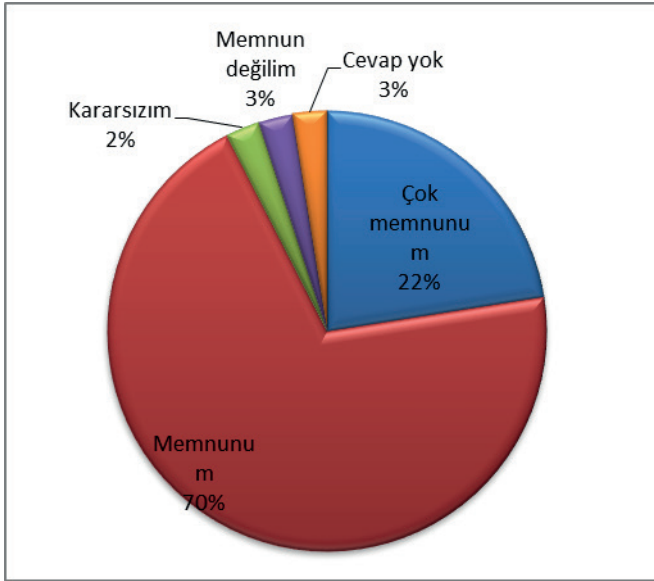

Şekil 43. Sağlık birimi (üstte) ve psikososyal destek birimi (altta)

Katılımcıların %60'ı konteynır kentteki sağlık hizmetlerinden “memnun”, %20’si “çok memnun” olduğunu belirtirken, %13’ü “memnun değilim”, %7’si “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 44). Katılımcıların %70’i konteynır kentteki alt yapıdan “memnun”, %22’si “çok memnun” olduğunu belirtirken, %3’ü “memnun değilim”, %2’si “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiş, %3’ü ise soruya cevap vermemiştir (Şekil 45).

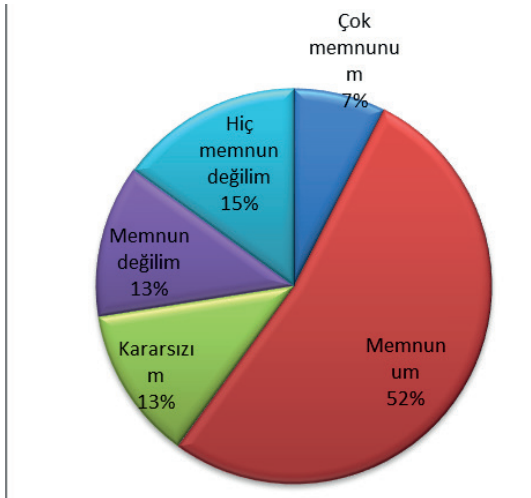

Şekil 44. Konteynır kentteki sağlık hizmetlerinden memnuniyet durumu

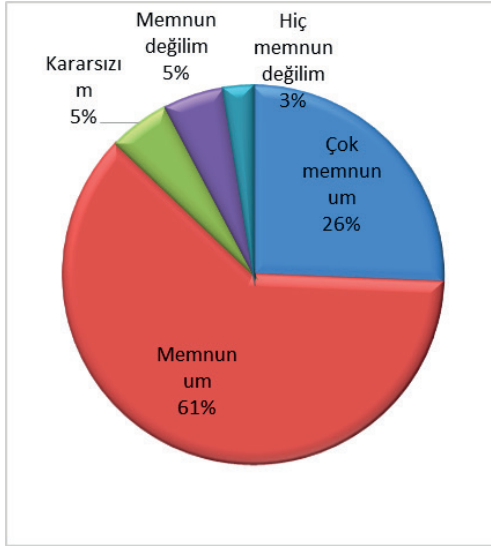

Şekil 45. Konteynır kentteki alt yapıdan memnuniyet durumu

Konteynır kent şehir merkezinden uzakta konumlanmasına karşın, yakınında Diyarbakır Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi ile Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin varlığına bağlı olarak toplu taşıma sistemi gelişmiştir. Kentin farklı noktalarına sık aralıklarla dolmuş ve toplu taşıma araçları ile ulaşım sağlanmaktadır. Katılımcıların %52'si konteynır kent ve çevresindeki ulaşım ağlarından “memnun” olduğunu belirtirken, %15'i “hiç memnun değilim”, %13'ü “memnun değilim”, %13'ü “kararsızım” ve %7'si “çok memnunun” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 46). Konteynır kenti çevreleyen yollar ile bağlantılı kuzey-güney doğrultusunda belli aralıklarla ana ulaşım aksları oluşturulmuş olup, genişliği 8,5-9 m olacak şekilde düzenlenmiştir (Şekil 7). Konteynır birimlerinin girişlerinin olduğu ara yollar ise genelde genişlikleri 4,5-5 m olarak tasarlanmıştır. Yolların genişliği ile ilgili memnuniyet sorusuna katılımcıların % 26'sı “çok memnunun”, %61'i “memnunun” olarak cevap verirken, %5'i “kararsızım”, %5'i “memnun değilim” ve %3'ü “hiç memnun değilim” olarak cevaplamıştır (Şekil 47).

Şekil 46. Konteynır kent ve çevresindeki ulaşım ağlarından memnuniyet durumu

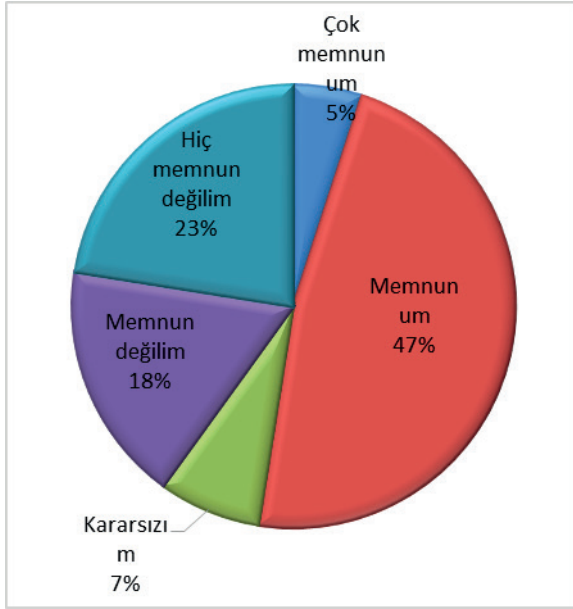

Şekil 47. Konteynır kentteki yolların genişliğinden memnuniyet durumu

İki konteynır arasında yaklaşık 1,5 m genişliğinde boşluk bırakılmış olup, karşılıklı mesafe 4,5-5 m şeklindedir (Şekil 48). Katılımcıların %5'i yapılar arası mesafeden “çok memnun” olduğunu, %47'si “memnun” olduğunu belirtirken %7'si “kararsızım”, %18'i “memnun değilim” ve %23'ü “hiç memnun değilim” olarak cevaplamıştır (Şekil 49).

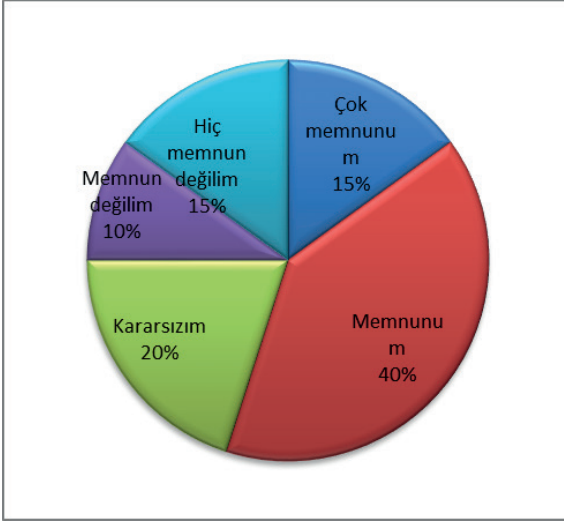

Şekil 48. Konteynır kentte yapılar arası mesafe

Şekil 49. Konteynır kentteki yapılar arası mesafeden memnuniyet durumu

Katılımcıların %40'ı konteynır kentin güvenliğinden “memnun”, %15'i “çok memnun” olduğunu belirtirken, %20'si “kararsızım”, %15'i “hiç memnun değilim” ve %10'u “memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 50).

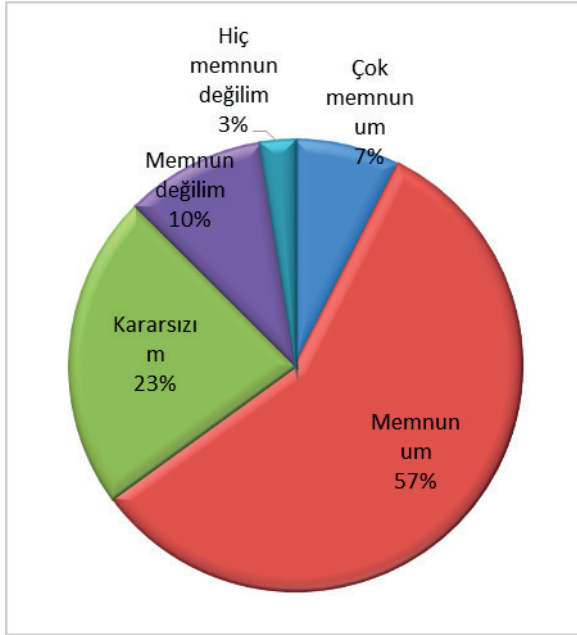
Şekil 50. Konteynır kentin güvenliğinden memnuniyet durumu

Konteynır kentte çoğunluğu beyaz ve aynı olmak üzere iki tür konteynır kullanılmıştır. Diğer konteynır az sayıda olup, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılmıştır (Şekil 51).

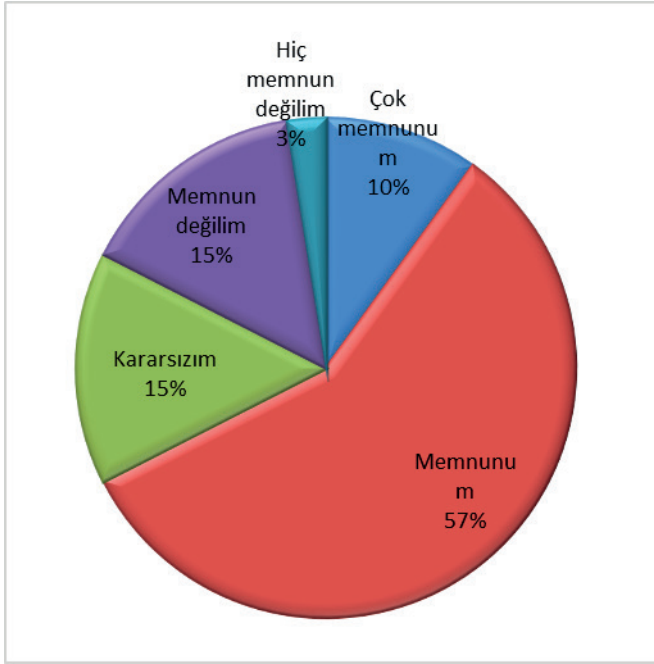

Şekil 51. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılan konteynırlar

Konteynır kentte aynı yapıların kullanılmış olması ile ilgili memnuniyet sorusuna katılımcıların % 7'si “çok memnunum”, %57'si “memnunum” olarak cevap verirken %23'ü “kararsızım”, %10'u “memnun değilim” ve %3'ü “hiç memnun değilim” olarak cevaplamıştır (Şekil 52). Hepsinde aynı standartların olması ile ilgili soruda katılımcıların %10'u “çok memnunum”, %57'si “memnunum” seçeneğini işaretlerken %15'i “kararsızım”, %15'i “memnun değilim” ve %3'ü “hiç memnun değilim” seçeneğini seçmiştir (Şekil 53).

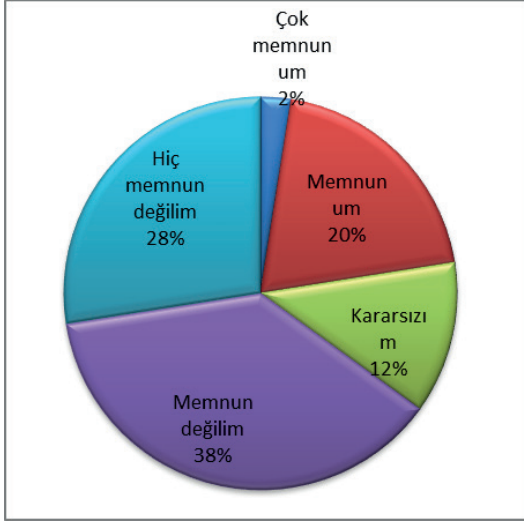

Şekil 52. Konteynır kentte aynı yapıların kullanılmasından memnuniyet durumu

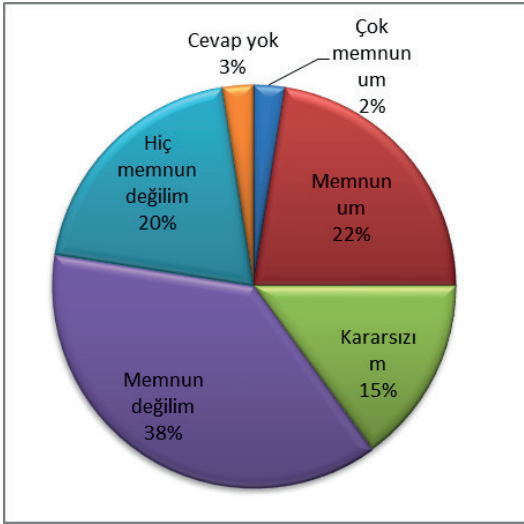

Şekil 53. Konteynır kentteki yapıların aynı standartta olmasıyla ilgili memnuniyet durumu

Katılımcıların %38'i konteynır kentteki yapıların büyüklüğünden “memnun olmadığını”, %28'i “hiç memnun olmadığını” belirtirken, %20'si “memnunum”, %12'si “kararsızım” ve %2'si “çok memnunum” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 54). Konteynır kentte bulunan yapıların konforuyla ilgili olarak katılımcıların %38'i “memnun değilim”, %22'si “memnunum”, %20'si “hiç memnun değilim”, %15'i “kararsızım”, %2'si “çok memnunum” seçeneklerini işaretlerken %3'ü soruya cevap vermemiştir (Şekil 55).

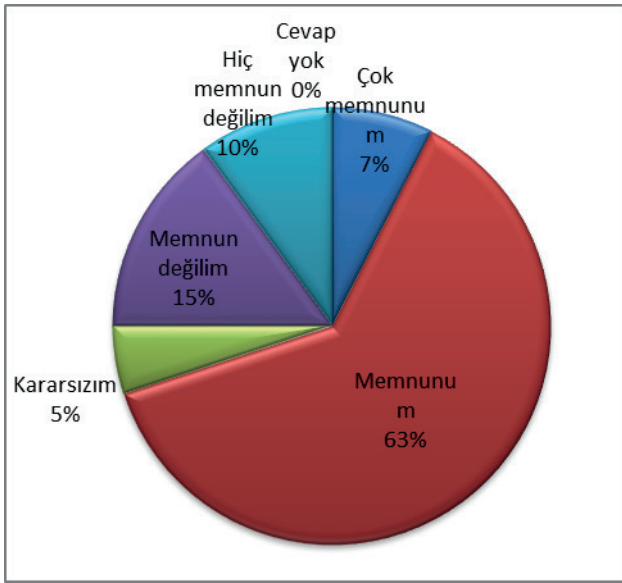

Şekil 54. Konteynir kentteki yapıların büyüklüğü ile ilgili memnuniyet durumu

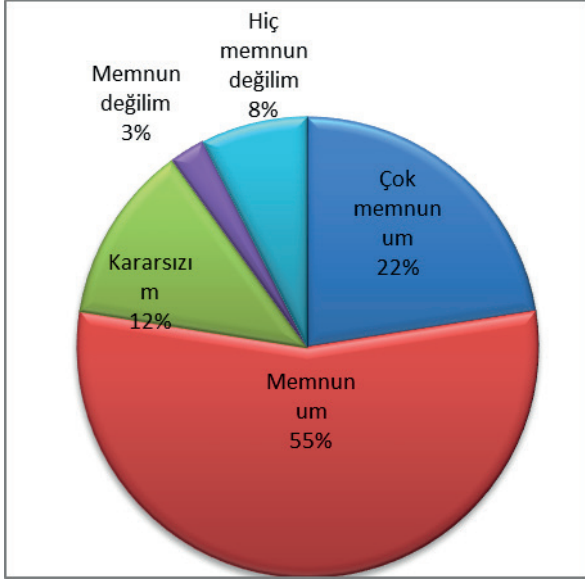

Şekil 55. Konteynir kentteki yapıların konforuyla ilgili memnuniyet durumu

Konteynır kentte bulunan yapıların yalıtımıyla ilgili olarak katılımcıların %63'ü “memnunum”, %15'i “memnun değilim”, %10'u “hiç memnun değilim”, %7'si “çok memnunum” ve %5'i “kararsızım” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 56). Katılımcıların %55'i konteynır kentin geçici olarak temin edilmesinden “memnun”, %22'si “çok memnun” olduğunu belirtirken, %12'si “kararsızım”, %8'i “hiç memnun değilim” ve %3'ü “memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 57).

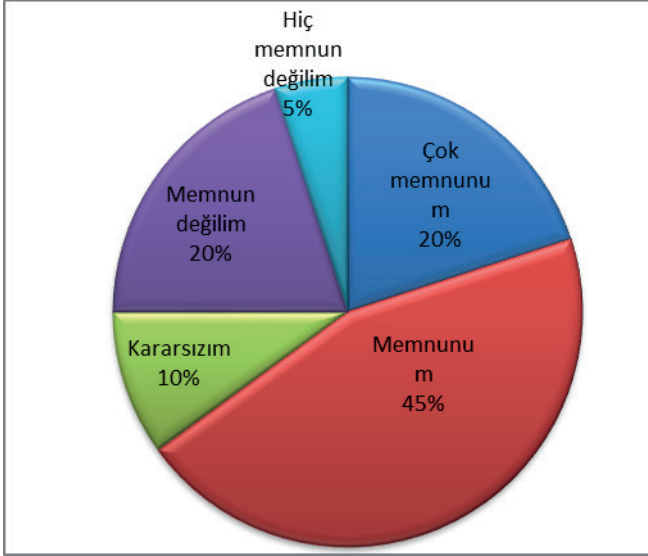

Şekil 56. Konteynır kentteki yapıların yalıtımıyla ilgili memnuniyet durumu

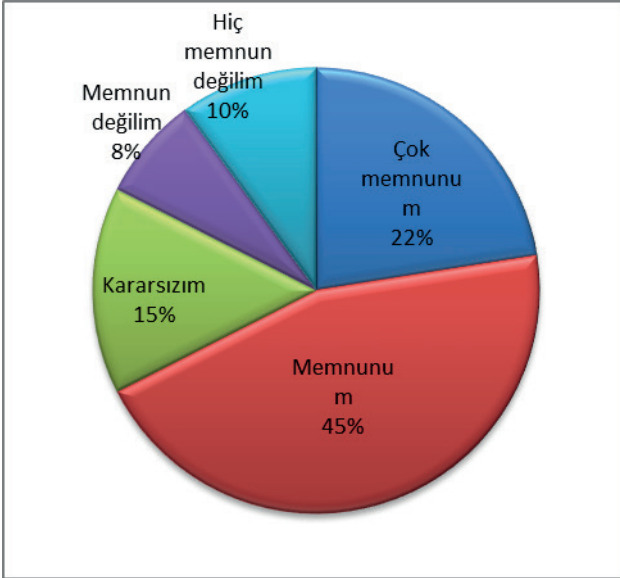

Şekil 57. Konteynır kentin geçici olarak temininden memnuniyet durumu

Katılımcıların %45'i konteynır kentte yapılan aktivitelerden “memnun”, %20'si “çok memnun” olduğunu belirtirken, %20'si “memnun değilim”, %10'u “kararsızım” ve %5'i “hiç memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 58). Katılımcıların %45'i konteynır kentteki komşuluk ilişkilerinden “memnun”, %22'si “çok memnun” olduğunu belirtirken, %15'i “kararsızım”, %10'u “hiç memnun değilim” ve %8'i “memnun değilim” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 59).

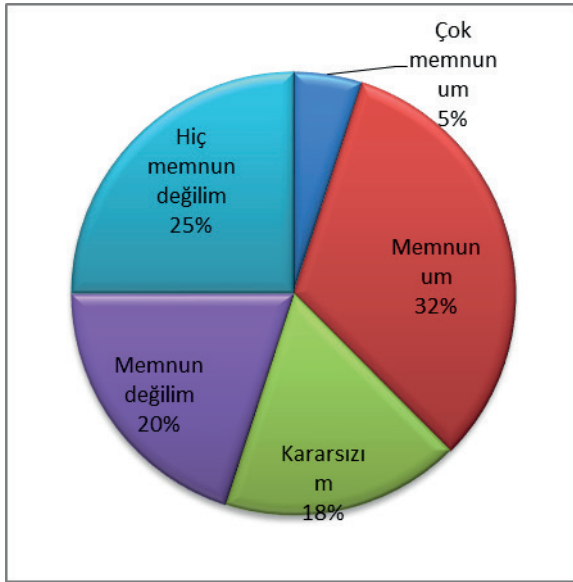

Şekil 58. Konteynır kentteki aktivitelerden memnuniyet durumu

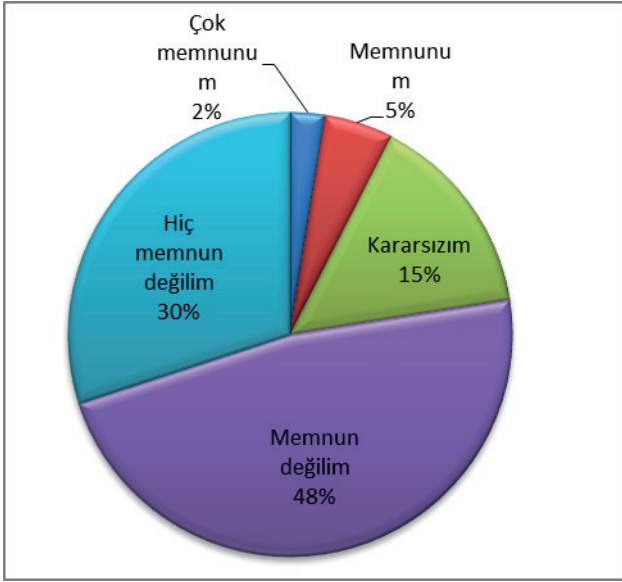

Şekil 59. Konteynır kentteki komşuluk ilişkilerinden memnuniyet durumu

Geçmişteki alışkanlıklarını konteynır kentte sürdürebilmeleri ile ilgili olarak katılımcıların %32'si “memnunum”, %25'i “hiç memnun değilim”, %20'si “memnun değilim”, %18'i “kararsızım” ve %5'i “çok memnunum” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 60). Geçmişteki yaşam alanına kıyasla şimdiki yaşam alanındaki memnuniyet düzeyi ile ilgili olarak katılımcıların %48'i “memnun değilim”, %30'u “hiç memnun değilim”, %15'i “kararsızım”, %5'i “memnunum” ve %2'si “çok memnunum” seçeneklerini işaretlemiştir (Şekil 61). Katılımcıların %52'si konteynır kente uyum sağlamada sorun yaşamadığını belirtirken, %45'i sorun yaşadığını belirtmiş, %3'ü ise soruya cevap vermemiştir.

Şekil 60. Geçmişteki alışkanlıkları konteynır kentte sürdürebilmekten memnuniyet durumu

Şekil 61. Geçmişteki yaşam alanına kıyasla şimdiki yaşam alanından duyulan memnuniyet durumu

Konteynır kent şehrin çeperinde konulmasına rağmen, yaşayanların ihtiyaç duyduğu birçok fonksiyonun karşılanmış olması memnuniyet düzeyini arttırmıştır. Anket sonuçları, önceki yaşam alanına kıyasla konteynır kentin, kullanıcının temel gereksinimlerinin karşılanması açısından benzer nitelikler taşıdığını göstermiştir. Ancak bu durum, önceki yaşam alanına duyulan özlemi önlemede yeterli olmamıştır.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yersizleşme olgusu uzun zaman içinde gelişen bir kavram olmasıyla beraber, konteynır kent gibi barınma yerlerinde geçici yersizleşme olgusuyla karşılaşılmalıdır. Deprem nedeniyle aniden barınma imkânları elinden alınan toplum, yersiz- yurtsuz kalma duygusuyla baş etmek durumunda kalmaktadır. Çevresel kayıplar yaşayan halkın psikolojisi ve sosyal ilişkileri olumsuz etkilenmektedir.

Bu çalışma, Diyarbakır'daki deprem sonrası geçici barınma alanı olarak oluşturulan konteynır kentte yaşayanların yersizleşme, geçici aidiyet ve geçici bağlılık duygularını incelemiştir. Çalışmadan elde edilen veriler ışığında aşağıdaki detaylı sonuçlara ulaşılmıştır (Tablo 4):

1- Katılımcıların büyük çoğunluğu, önceki yaşam alanlarından genel olarak memnuniyet ifade etmişlerdir. Bu memnuniyet, çeşitli faktörleri kapsamaktadır:

- Konut büyüklüğü: Önceki evlerin genellikle yeterli yaşam alanı sağladığı belirtilmiştir.

- Konfor: Eski yaşam alanlarının konfor açısından tatmin edici olduğu ifade edilmiştir.

- Çevredeki ticari alanlar: Alışveriş imkanlarının yeterliliği ve çeşitliliği vurgulanmıştır.

- Eğitim ve sağlık tesisleri: Bu hizmetlere erişimin kolay ve yeterli olduğu belirtilmiştir.

- Altyapı: Su, elektrik, kanalizasyon gibi temel altyapı hizmetlerinin yeterliliği vurgulanmıştır.

- Ulaşım ağları: Toplu taşıma ve diğer ulaşım imkanlarının yeterliliği ifade edilmiştir.

2- Konteyner kentteki yaşam koşullarına ilişkin memnuniyet düzeyi, önceki yaşam alanına kıyasla genel

olarak daha düşük seyretmektedir. Ancak bazı alanlarda memnuniyet oranı yüksek olarak tespit edilmiştir:

- Eğitim tesisleri: Konteyner kentte sağlanan eğitim imkanları olumlu karşılanmıştır.

- Dini tesisler: İbadet yerlerinin varlığı ve erişilebilirliği takdir edilmiştir.

- Sağlık hizmetleri: Acil ve temel sağlık hizmetlerine erişim imkanları memnuniyet yaratmıştır.

- Altyapı: Temel altyapı hizmetlerinin sağlanması olumlu karşılanmıştır.

- Yolların genişliği: Konteyner kent içindeki ulaşım kolaylığı takdir edilmiştir.

3- Konteyner kentteki en belirgin sorunlar şu şekilde tespit edilmiştir:

- Konut büyüklüğü: Konteyner evlerin dar olması ve yeterli yaşam alanı sağlamaması şikayet konusudur.

- Konfor: İklimlendirme, ses yalıtımı ve genel yaşam konforu açısından yetersizlikler belirtilmiştir.

- Mahremiyet: Konteyner evlerin yakın yerleşimi nedeniyle mahremiyet sorunları yaşandığı ifade edilmiştir.

4- Önceki yaşam alanına özlem duyanların oranı kayda değer ölçüde yüksektir. En çok özlem duyulan unsurlar şunlardır:

- Komşuluk ilişkileri: Eski mahallelerdeki sosyal bağların ve komşuluk ilişkilerinin özleldiği belirtilmiştir.

- Ulaşım imkanları: Şehir merkezine ve diğer noktalara ulaşım kolaylığının eksikliği vurgulanmıştır.

- Ev koşulları: Önceki evlerin genişliği, konforu ve kişisel alan sağlama özelliği özlenmektedir.

- Alışkanlıklar: Günlük rutinler ve yaşam tarzının

değişmesi zorluk yaratmıştır.

5- Konteyner kentte sunulan sosyal imkanlar ve aktiviteler genel itibariyle olumlu karşılanmıştır:

- Spor aktiviteleri: Özellikle gençler için sağlanan spor imkanları takdir edilmiştir.

- Kültürel etkinlikler: Düzenlenen konser, tiyatro gibi etkinlikler memnuniyet yaratmıştır.

- Çocuk oyun alanları: Ailelerin çocukları için sağlanan oyun alanları olumlu karşılanmıştır.

5- Katılımcıların yarısından fazlası konteyner kente uyum sağlama konusunda herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte, uyum sürecinde yaşanan zorluklar da rapor edilmiştir:

- Yeni çevre: Alışık olmadıkları bir ortamda yaşamının getirdiği zorluklar.

- Sosyal çevre değişimi: Eski sosyal çevreden kopuş ve yeni ilişkiler kurma süreci.

- Günlük rutinlerin değişmesi: Alışkanlıkların değişmesi ve yeni bir düzene adapte olma süreci.

Tablo 4. Anket sorularına verilen cevapların en yüksek oranlarının karşılaştırılması

	DAHA ÖNCEKİ YAŞAM ALANI	KONTEYNİR KENT
Yapının bulunduğu çevre	Memnun (%44)	Memnun (%47)
Park alanı	Memnun (%37)	Memnun (%36)
Ticari yerler	Memnun (%42)	Memnun Değil (%35)
Eğitim tesisleri	Memnun (%35) ve Çok Memnun (%35)	Memnun (%50)
Dini yerler	Çok Memnun (%40)	Memnun (%55)
Sosyal ve kültürel tesisler	Memnun Değil (%33)	Çok Memnun (%37)
Sağlık hizmetleri	Memnun (%50) ve Çok Memnun (%40)	Memnun (%60)
Alt yapı	Memnun (%47)	Memnun (%70)
Ulaşım ağları	Çok Memnun (%54) ve Memnun (%41)	Memnun (%52)
Yolların genişliği	Memnun (%50)	Memnun (%61)
Güvenlik	Memnun (%32)	Memnun (%40)
Yapılar arası mesafe	Memnun (%40) ve Memnun Değil (%35)	Memnun (%47)
Yapının büyüklüğü	Memnun (%47) ve Çok Memnun (%40)	Memnun Değil (%38) ve Hiç Memnun Değil (%28)
Yapının konforu	Memnun (%47) ve Çok Memnun (%30)	Memnun Değil (%38) ve Memnun (%22)
Yapının yalıtımı	Memnun (%35) ve Çok Memnun (%20)	Memnun (%63)
Komşuluk ilişkileri	Çok Memnun (%57)	Memnun (%45)

Konteynir kentte, önceki yaşam alanlarına duyulan özlem dışında önemli problemler yaşanmamaktadır. Her ne kadar olanaklar sınırlı olsa da, yersiz yurtsuz kalmış olan buradaki halk için çeşitli fonksiyonların sağlanmış olması geçici aidiyetin kazanımında rol oynamıştır. Bu

detaylı sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki kapsamlı öneriler geliştirilebilir:

1- Konteyner kentlerin tasarımında konut büyüklüğü ve konforu iyileştirilmelidir:

- Daha geniş yaşam alanları oluşturulmalı.
- İklimlendirme sistemleri geliştirilmeli.
- Ses yalıtımı artırılmalı.
- Özel alan ve mahremiyet sağlayacak düzenlemeler yapılmalı.

2- Sosyal ve kültürel aktivitelerin artırılması yoluyla yersizleşme duygusunun azaltılması hedeflenmelidir:

- Düzenli kültürel etkinlikler (konser, tiyatro, sinema gösterimleri) organize edilmeli.
- Hobi kursları ve atölyeler düzenlenmeli.
- Spor aktiviteleri ve turnuvalar düzenlenmeli.
- Çocuklar ve gençler için eğitici programlar oluşturulmalı.

3- Komşuluk ilişkilerini güçlendirecek ortak alanların oluşturulması ve etkinliklerin düzenlenmesi teşvik edilmelidir:

- Ortak bahçe, çocuk oyun alanları ve yeşil alanlar tasarlanmalı.
- Topluluk merkezleri kurulmalı.
- Mahalle sakinlerini bir araya getirecek etkinlikler düzenlenmeli.
- Gönüllülük faaliyetleri organize edilmeli.

4- Ulaşım imkanlarının iyileştirilmesi suretiyle şehir merkeziyle bağlantının güçlendirilmesi sağlanmalıdır:

- Düzenli ve sık aralıklı toplu taşıma hizmetleri sağlanmalı.

- Taksi ve araç paylaşım hizmetleri teşvik edilmeli.

5- Konteynır kentte yaşayanların temel ihtiyaçlarını karşılayan sosyal ve teknik altyapı imkânları geliştirilme-
lidir:

- Günlük gereksinimlerin karşılandığı marketin yanı sıra eczane, kırtasiye gibi ticari birimlere yer veril-
meli.

- Anaokulu, halk eğitim merkezi gibi eğitim birim-
leri bulunmalı, ilkokul, ortaokul vb. eğitim tesislerine ula-
şım sistemi desteklenmeli.

- Belli bir nüfusa hizmet eden konteynır kentte
Mescit gibi küçük bir dini birim bulunmalı.

- Dayanıklı alt yapı sistemi çözümlenmeli.

- Mahremiyet açısından konteynır kentin içindeki
yollar daha geniş olmalı.

6- Geçici barınma süresinin uzaması durumunda psi-
kolojik destek ve sağlık hizmetlerinin artırılması gerek-
mektedir:

- Düzenli psikolojik danışmanlık hizmetleri sunul-
malı.

- Stres yönetimi ve uyum sağlama konularında eği-
timler verilmeli.

- Kullanıcıların sağlık problemlerine ilk müdahale
amacıyla küçük bir sağlık birimi bulunmalı.

7- Kalıcı konutlara geçiş sürecinin hızlandırılması ve
bu süreçte depremzedelerin düzenli olarak bilgilendiril-
mesi önem arz etmektedir:

- Şeffaf ve düzenli bilgilendirme toplantıları yapıl-
malı.

- Kalıcı konut projelerinin ilerleyişi hakkında periyodik raporlar paylaşılmalı.

- Depremzedelerin sürece aktif katılımı sağlanmalı.

8- Konteyner kentlerin tasarım aşamasında depremzedelerin görüşlerinin alınması ve ihtiyaçlarının gözetilmesi gerekmektedir:

- Tasarım sürecinde katılımcı yaklaşımlar benimsenmeli.

- İhtiyaç analizi çalışmaları yapılmalı.

- Pilot uygulamalar ve geri bildirim mekanizmaları oluşturulmalı.

9- Afet sonrası geçici yerleşim alanlarının planlanmasında yersizleşme olgusunun dikkate alınması elzemdir:

- Sosyal ve kültürel bağların korunmasına yönelik stratejiler geliştirilmeli.

- Topluluk aidiyetini güçlendirecek programlar oluşturulmalı.

- Geçici yerleşim alanlarının tasarımında kültürel ve yerel özellikler göz önünde bulundurulmalı.

Konteynır kentte sunulan imkânların fazlalığı o yere duyulan aidiyeti etkilemekte ve geçici yersizleşme olgusunun kısmen önünü kesmektedir. İncelenen örnekte fiziksel mekânda yapılan düzenlemeler memnuniyet düzeyini artırarak yere ait olma hissini güçlendirmiştir. Konteynır kentteki uygulamalar genel olarak kullanıcının temel ihtiyaçlarını karşılamış, önceki yaşam alanlarına benzer imkanlar sunmuştur.

Sonuç olarak, afet sonrası geçici barınma çözümlerinde sosyal imkanların ve hizmetlerin sağlanması, geçici yersizleşme duygusunun olumsuz etkilerini azaltmada ve geçici aidiyet duygusu oluşturmada önemli rol oynamak-

tadır. İncelenen konteynır kentte belirtilen unsurların çoğunun bulunması, kullanıcı için daha iyi koşulların oluşumunu sağlamıştır. Memnuniyet düzeyinin genelde iyi olması merkezi ve yerel yönetimlerin bu konudaki başarısını göstermesi açısından önemlidir. Çalışmanın bulguları, afet yönetimi politikalarının sadece fiziksel ihtiyaçlara değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik faktörlere de odaklanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Geçici barınma sürecinin, kalıcı konutlara geçiş için bir hazırlık aşaması olarak değerlendirilmesi ve bu doğrultuda planlanması gereklidir. Gelecekteki afet yönetimi planlamalarında bu hususların dikkate alınması, daha etkili ve insani odaklı çözümlerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, konteynır kentlerin tasarımında ve yönetiminde, kullanıcıların geri bildirimlerinin düzenli olarak alınması ve değerlendirilmesi önerilmektedir. Bu yaklaşım, geçici barınma alanlarının sürekli iyileştirilmesine ve afetzedelerin yaşam kalitesinin artırılmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Altman, I., Low, S. M. 1992. “Human Behavior and Environment”, Place Attachment. New York: Plenum, 12.
- Aydın, E., Koç, C. 2024. “Diyarbakır Kentindeki Parklarda Kullanıcı Memnuniyetinin Değerlendirilmesi”. Nevşehir Bilim Ve Teknoloji Dergisi, 13(2), 11-25. <https://doi.org/10.17100/nevbiltek.1588997>
- Berber, Ö. 2010. “Yok-Yer, Yersizleşme ve Yersizyurtsuzluk Kavramları Üzerine Bir Sorgulama”, İdealkent, 2 (3), 142-157.
- Biçen, A., Vural, S. 2023. “Kent ve konut üzerine betimsel analiz: Diyarbakır örneği”, Kent Akademisi Dergisi, 16(3),1639-1665.
- Blumer, H. 1969. “Symbolic interactionism: Perspective and methods”, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Breakwell, G. M. 1996. “Identity Processes and Social Changes”, Changing European Identities: Social Psychological Analyses of Social Change, 13–27.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023, İl Genel Hasar Tespit Tablosu
- Dağlı, D., Çağlıyan, A. 2021. “Kentsel Gelişim ve Dönüşüm Sürecinin Belirlenmesi: Diyarbakır Örneği”, International Journal of Geography and Geography Education, (43) , 212-234.
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Arşivi, 2016
- Giuliani, M. V. 2003. “Theory of Attachment and Place Attachment”

- Greer, A., Jamali, M., Thiel, A., Binder, S. B., Nejat, A. (2019). Place attachment in disaster studies: measurement and the case of the 2013 Moore tornado. *Population and Environment*, 41(3), 306–329. <https://doi.org/10.1007/s11111-019-00332-7>
- Gürhan, N. 2016. “Diyarbakır Kent Algısı Üzerine Bir Araştırma”. *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 8(2), 921-941.
- Hay, R. 1998. “Sense of place in developmental context”, *Journal of Environmental Psychology*, 18(1), 5–29. <https://doi.org/10.1006/jevp.1997.0060>
- Hummon, D. M. 1992. “Community attachment: Local sentiment and sense of place”, *Human Behavior & Environment: Advances in Theory & Research*, 12, 253–278.
- İmamoğlu, M. Ş. 2019. “Diyarbakır il merkezi ve çevresinin deprenselliği ve zemin özellikleri”, *Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Dergisi*, 10 (2), 697-707.
- Jansen, S. J. T. (2019). Place attachment, distress, risk perception and coping in a case of earthquakes in the Netherlands. *Journal of Housing and the Built Environment*, 35(2), 407–427. <https://doi.org/10.1007/s10901-019-09706-7>
- Kalaycı, Ş., 2006. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kejanlı, D.T., Koç, C. 2020. “Diyarbakır’ın Kentsel Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme”. *Gelecek ve Kent*. Editör: Çakır Aydın, D., Özbudak Akça, B., Aydın Öksüz, A., Aras Baylan, B., Eren, B. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Koçyiğit, R. G., Gorbon, F. 2016. “Mimarlıkta Yersizleşme ve Yerin-Yeniden Üretimi”, *Tasarım + Kuram*, 8(13), 95-113.
- Ley, D., Samuels, M. (Eds.). 1978. “Humanistic Geography (RLE Social & Cultural Geography): Problems and Prospects (1st ed.)”, Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315819655>

- Perkins, H., Thorns, D. C. 2011. “Place, identity and everyday life in a globalizing world”, Macmillan International Higher Education.
- Perkins, H., Thorns, D. C. 2011. Place, identity and everyday life in a globalizing world. Macmillan International Higher Education.
- Relph, E. (1976). Place and Placelessness (London: Pion Limited).
- Relph, E. 1976. “Place and Placelessness (London: Pion Limited)”.
- Scannell, L., Fletcher, S., Cox, R. S., Heykoop, C. (2016). “That was the Last Time I Saw my House”: The Importance of Place Attachment among Children and Youth in Disaster Contexts. *American Journal of Community Psychology*, 58(1–2), 158–173. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12069>
- Sezik, M. 2018. “Kentsel Dönüşüm Kentsel Yenilenme Sürecinde Kent Kimliğinin Önemi ve Korunması: Diyarbakır Sur Örneği”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 269-280.
- Shamai, S. 1991. “Sense of place: An empirical measurement”, *Geoforum*, 22(3), 347–358.
- Srivastava, P. 2002. “Interaction of heat shock proteins with peptides and antigen presenting cells: chaperoning of the innate and adaptive imresponses”, *Annual review of immunology*, 20(1), 395-425.
- Şimşek, G., Çanlı, M., Karadavut, U., Yazıcı, M. E., Soğancı, K. 2017. “Sulama Yapılan Alanların Bazı Su Parametreleri Açısından Ayırma (Discriminant) Analizi Kullanılarak İncelenmesi”, *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 4 (3), 339-346.
- Taşdan, E. 2023. Tarihi Kent Dokusunda Yeni Yapının Değerlendirilmesi: Erzurum Arkeoloji Müzesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Twigger-Ross, C. L., Uzzell, D. L. 1996. "Place and Identity Processes. Journal of Environmental Psychology", 16(3), 205–220.
- Williams, D. R., Vaske, J. J. 2003. "The Measurement of Place Attachment: Validity and Generalizability of a Psychometric Approach", Forest Science, 49(6), 830–840.

İnternet kaynakları

- Url 1. Sosyalciniz, <https://www.sosyalciniz.net/wp-content/uploads/2022/03/turkiye-dilsiz-il-haritasi-iller-haritasi-dilsiz.png>, Erişim tarihi: 19.03.2025.
- Url 2. Avatars, <https://avatars.mds.yandex.net/i?id=c83995532cbbaeb8da499c497ebaaa14fed-1c76-5714674-images-thumbs&n=13> Erişim tarihi: 19.03.2025
- Url 3. Tarım ve Orman Bakanlığı, <https://corinecbts.tarimorman.gov.tr/> Erişim tarihi: 19.03.2025
- Url 4. Google Earth, <https://www.google.com/jm/earth/> Erişim Tarihi: 12.12. 2024.
- Url 5. Bilgiler. "Lice Depremi" <https://www.bilgiler.gen.tr/lice-depremi.html>, Erişim Tarihi: 17.03.2023
- Url 6. AFAD, (<https://tdth.afad.gov.tr/TDTH/main.xhtml>, Erişim Tarihi: 17.03.2023
- Url 7. Maksat Bilgi. "6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi / Hatay Depremi" <https://maksatbilgi.com/6-subat-2023-kahramanmaras-depremi/> Erişim Tarihi: 17.03.2023
- Url 8. Son Dakika. "Diyarbakır'da depremde ölü sayısı 407'e çıktı" <https://www.sondakika.com/haber/haber-diyarbakir-da-depremde-olu-sayisi-407-e-cikti-15643896/?ysclid=lfcc3v4yly782744013>. Erişim Tarihi: 17.03.2023
- Url 9. Diyarbakır Online. "Diyarbakır'daki Hasarlı Yapıların Güncel Sayısı" <https://www.diyarbakironline.com/diyarbakirdaki-hasarli-yapilarin-guncel-sayisi/?ysclid=l->

fcch7a2pr840156883 Erişim Tarihi: 17.03.2023

Url 10. Mücadele Gazetesi. “Diyarbakır’da hasarlı binalar listesi belli oldu!”. <https://www.mucadelegazetesi.com.tr/diyarbakirda-hasarli-binalar-listesi-belli-oldu> Erişim Tarihi: 17.03.2023

Url 11. Diyarbakır Onine. “Diyarbakır’da Depremzedeler İçin 621 Konteyner Kurulacak”

<https://www.diyarbakironline.com/diyarbakirda-depremzedeler-icin-621-konteyner-kurulacak/>) Erişim Tarihi: 17.03.2023